

UPPFÖLJNING AV DET REGIONALA UTVECKLINGSARBETET 2023 OCH FÖRUTSÄTTNINGAR FRAMÅT

2024-04-02

Region Kronoberg

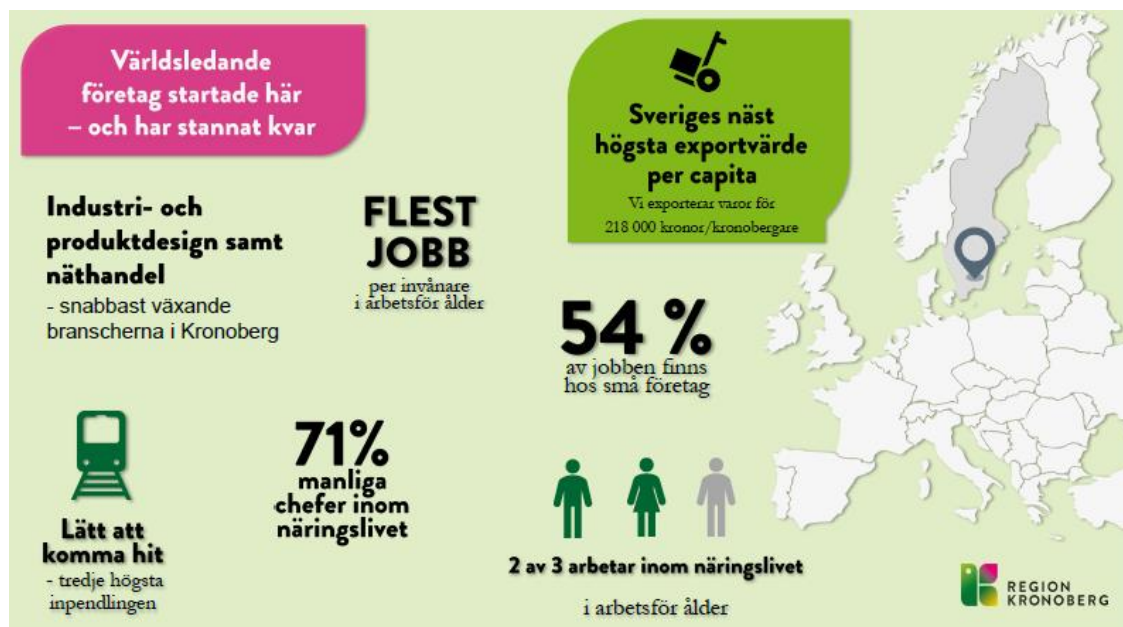
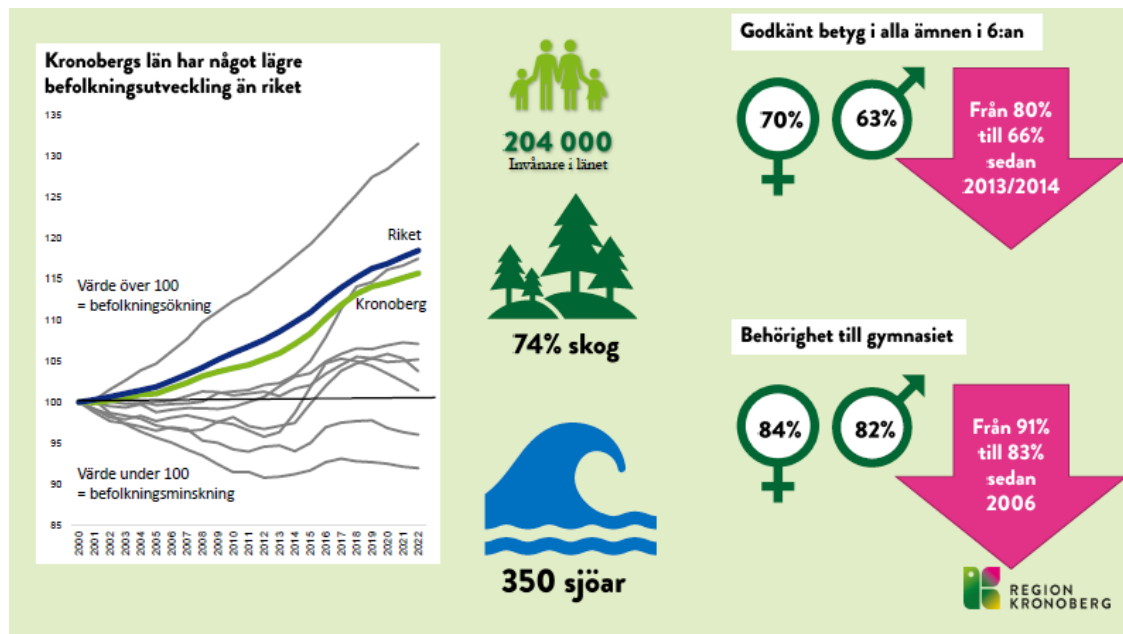
Rapporten är en uppföljning av 2023 års arbete med den regionala utvecklingsstrategin i Kronobergs län. Rapporten innehåller dels en genomgång av vilka insatser som har genomförts, dels beskrivningar av hur målutvecklingen ser ut. Avslutningsvis följer en beskrivning av förutsättningar för utvecklingsarbetet framåt.

Innehåll

INLEDNING.....	2
Om det regionala utvecklingsuppdraget.....	3
Verktyg för genomförande.....	3
Verksamheter och bolag.....	3
Projektmedel.....	5
Samordning i länet.....	8
NÅR VI MÅLEN?	10
Strategiskt område - Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer	10
Strategiskt område - Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital	14
INSATSER 2023	21
Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet.....	21
En plats att vilja leva och bo på.....	24
Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv.....	27
Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa	31
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 2025–2027	35
Ämnesövergripande händelser som påverkar samtliga områden	35
Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet.....	38
En plats att vilja leva och bo på.....	40
Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv.....	41
Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa	44
SUMMERING AV MÅLEN OCH SLUTSATSER – VAD KRÄVS FRAMÅT?	46

INLEDNING

Denna rapport är en årlig rapport som Regional utveckling tar fram för att följa upp målen och arbetet som skett utifrån den regionala utvecklingsstrategin, Gröna Kronoberg 2025. Den innehåller även ett kapitel som beskriver planeringsförutsättningar framåt. Rapporten ingår i den årliga interna lärande- och uppföljningscykeln inför nästkommande års verksamhetsplanering. Den är även ett verktyg för andra aktörer att planera utifrån för att på bästa sätt bidra till Gröna Kronoberg 2025 och Kronobergs utveckling.

Ett kortfattat nuläge av Kronobergs län

Om det regionala utvecklingsuppdraget

Sverige har sedan några år tillbaka en tydligare regional nivå¹. Alla landsting har sedan 2019 bildat region och tagit över det regionala utvecklingsansvaret, enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Regioner ska skapa förutsättningar för en utveckling som leder till en hållbar regional utveckling och tillväxt i alla delar av landet och som utgår från de lokala och regionala förutsättningarna. Uppdraget finns reglerat i förordningen om regionalt tillväxtarbete (2017:583) och i en lag om regionalt utvecklingsansvar (2017:61). I korthet innebär uppdraget att regionerna ska:

- ☐ arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet
- ☐ samordna insatser för att genomföra denna strategi
- ☐ besluta om hur medel för regionalt tillväxtarbete ska användas
- ☐ följa upp, utvärdera och redovisa resultaten av tillväxtarbetet till regeringen
- ☐ utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram
- ☐ upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är ett centralt uppdrag för regionala utvecklingsarbetet i regionen. Enligt förordningen (2017:583) ska RUS:en vara en samlad och sektorsövergripande strategi och innehålla mål och långsiktiga prioriteringar. Strategin ska upprättas utifrån en analys av de särskilda förutsättningarna för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet. Analysen ska ta hänsyn till funktionella regionala samband. Dessa såväl inom som över läns- och landsgränserna samt till olika typer av landsbygder och tätorter. Vidare ska strategin utarbetas i samverkan med berörda kommuner, landsting samt länsstyrelser och andra berörda statliga myndigheter. Strategin ska förankras väl lokalt och regionalt. Näringslivet och det civila samhällets organisationer i länet ska även erbjudas möjligheter till samverkan. Enligt förordningen har Region Kronoberg ett ansvar att löpande och systematiskt följa och analysera utvecklingen i länet. Vi ska även genomföra uppföljningar och utvärderingar av de insatser som genomförs för att bidra till RUS:ens mål.

Verktyg för genomförande

Den regionala utvecklingsstrategin är en strategi för hela länet, inte bara organisationen Region Kronoberg. Det innebär att målen i strategin är mål för hela länets utveckling. Region Kronoberg har dock ett särskilt ansvar att genomföra, samordna och följa upp insatser för att nå målen i strategin. Det ligger även på regionens ansvar att skapa en samsyn kring utmaningar och möjligheter i länet. Genomförandet av strategin sker dels genom egna medel och verksamheter, dels genom mer mjuk styrning i form av samordning av resurser och insatser i regionen. För det är fler än Region Kronoberg som behöver bidra till att målen i den regionala utvecklingsstrategin uppfylls. I detta avsnitt redovisas de ekonomiska medel, verksamheter och bolag samt nätverk som Region Kronoberg har till tillgång till/samordnar för att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin.

Verksamheter och bolag

Utöver den verksamhet som Region Kronoberg genomför inom förvaltningen regional utveckling finansierar Region Kronoberg organisationer och bolag som genomför verksamhet inom området:

¹ Beskrivningen av det regionala uppdraget är hämtat från Sveriges Kommuner och Regioner.
<https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutveckling/regionalutvecklingsansvar.2689.html>

ARBETSMARKNAD OCH NÄRINGSLIV

- ☐ **Coompanion.** Arbetar med påverkansarbete och synliggörande av tillsammansföretagandet. Ger bland annat kostnadsfri företagsrådgivning, för de som vill starta företag tillsammans.
- ☐ **ALMI.** Erbjuder lån och affärsutveckling till företag med tillväxtpotential. Det gäller såväl företag som är i startupfas som befintliga företag. Genom dotterbolaget Almi Invest investerar vi riskkapital i företag i tidiga skeden, med stor tillväxtpotential och en skalbar affärsidé.
- ☐ **Företagsfabriken.** Hjälper entreprenörer med potential att växa och bygga framgångsrika bolag. Här ges de rätta verktygen för att snabbare uppnå tillväxt och nå ut på marknaden. Den gemensamma nämnaren för bolagen är att alla har en bärkraftig idé och hög tillväxtpotential. Företagsfabriken satsar på bolagen genom affärsrådgivning och coaching, för att accelerera deras utveckling.
- ☐ **AB Destination Småland.** Ett helägt bolag av Region Kronoberg som har som uppdrag att utveckla och marknadsföra besöksnäringen i Kronobergs län, som en del av Småland.
- ☐ **Ung företagsamhet (UF).** En politiskt obunden, ideell utbildningsorganisation. Sedan 1980 har UF utbildat gymnasieelever i entreprenörskap genom processutbildningen UF-företagande. Sedan 2010 arbetar de även med grundskolan.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

- ☐ **Vård- och omsorgscollege Kronoberg.** En samverkansplattform på regional och lokal nivå för vård och omsorg i Kronoberg. Arbetet utgår från tre övergripande mål. Att samverkansplattformen kvalitetssäkrar vård och omsorg i Kronoberg. Alla som fullföljer certifierade vård och omsorgsutbildningar i Kronoberg är anställningsbara. Arbetsgivare i Kronoberg är attraktiva.

KULTUR

- ☐ **Kulturparken Småland.** I Kulturparken Småland ingår Smålands museum, Sveriges glasmuseum, Utvandarnas hus, Kronobergs slottsruin, Kronobergs lantbruksmuseum, Kulturarvscentrum Småland, Kronobergsarkivet och Ångaren Thor. De arbetar med samlingar, arkiv, publik verksamhet och kulturmiljöfrågor som byggnadsvård och arkeologi.
- ☐ **Musik i Syd.** Musik i Syd är en musikinstitution i Skåne och Kronoberg. De har till syfte att ge människor tillgång till skapande och levande musikupplevelser. Varje år presenterar Musik i Syd, ofta i samarbete med olika lokala arrangörer, ca 2000 konserter i södra Sverige.
- ☐ **Regionteatern Blekinge-Kronoberg.** Länsteater för två län. De spelar cirka 400 föreställningar per år fördelade på cirka 10 nya uppsättningar. De flesta produktionerna turnerar teatern med och merparten av föreställningarna säljs till andra arrangörer; teaterföreningar, skolor, företag, studieförbund m fl.
- ☐ **Studieförbunden i Kronoberg.** De har olika roller och inriktning. Gemensamt för dem är att de bidrar till att stärka demokratin och samhällsengagemanget och gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation.
- ☐ **Övriga kulturorganisationer.** Utöver bolagen och studieförbunden finns det många viktiga aktörer inom kulturområdet som arbetar med att möjliggöra för invånarna att ta del av och själva utöva kultur.

Projektmedel

Ekonomiska medel är ett viktigt verktyg för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin. Utöver den ordinarie budgeten som aktörerna har är även projektmedel viktiga för att finansiera insatser. Nedan beskrivs finansieringskällan 1:1-anslag, som är statliga medel, samt beskrivning av medel från EU-fonder. Det som vi inte redovisar är de medel som fördelas direkt från departement och myndigheter till aktörer som exempelvis bidrag- och verksamhetsstöd inom kultursektorn, folkhälsoområdet, landsbygdsprogram, transportbidrag osv. Att få en heltäckande bild av hur finansieringen ser ut till de fyra prioriteringarna i Gröna Kronoberg är mer eller mindre omöjlig att göra.

ANSLAG 1:1 2023

Statliga anslag (1:1-medel) för regional utveckling fördelas årligen till Region Kronoberg och ligger helt utanför Region Kronobergs ordinarie budget. Dessa medel delas inte ut, utan måste sökas av aktörer för genomförande av **regionala projekt**; eller av företag i form av **företagsstöd**; samt i form av förordningsstyrda stöd inom **kommersiell service**. Nytt regleringsbrev och nytt villkorsbeslut skickas ut varje år, inkluderat återskärningsregelverk. Till stor del används anslaget till medfinansiering av regionala (eller än större) projekt som **främjar hållbar regional tillväxt och utveckling i Kronobergs län**.

Regional **projektverksamhet** är det som anslaget används till i övervägande del. Dessa projekt följs fortlöpande upp av projektutvecklare/finansieringsansvarig; genom projektrapporter, projektbesök, olika projektmöten med andra intressenter/finansiärer samt i direkta dialoger mellan projektägare och projektvecklare. När året inleddes kunde vi konstatera att vår anslagstilldelning hade höjts något för **2023**. Sett till rådande **inflation och konjunkturläge** gick det dock att hävda att det i realiteten blev en sänkning. Vi har föregående år fått det bekräftat att det inom både projekt och företagsstöd nu råder en annan utgiftsnivå än tidigare år; marginella anslagshöjningar kompenseras med andra ord inte rådande kostnadsökningar; detta utgör ett tryck på prioriteringen av våra medel. Parallellt med detta kunde vi ganska tidigt 2023 (likt 2022) se att anslaget inte skulle "räcka till" då flera stora projekt (Region Kronobergs inkluderat) upparbetade mer än prognosticerat – helt enkelt hade flertalet projekt (främst ERUF) kommit ikapp och mer därtill, efter pandemin, i kombination med att några dessutom fick förlängning beviljat för att kunna uppnå uppsatta projektmål. Återigen som en konsekvens av pandemin.

Företagsstöd – precis som under föregående år har beviljandegraden under 2023 av medel till utvecklingscheckar och mikrostöd varit relativt hög, trots en inflation/lågkonjunktur och efterverkningar av pandemi. Parallellt med dessa stöd har även *nationellt* finansierade affärsutvecklingscheckar erbjudits – där gick hela den tillgängliga "potten" åt vilket mer eller mindre var väntat. Detta ligger helt i linje med den politiska viljan att mer av anslaget ska fördelas till företagen direkt. Parallellt och i växelverkan med utvecklingsprojekt etc. förstås. Det är uppenbart att **företagsstödet är en avgörande insats för det enskilda företaget** samtidigt som det är en **del i det övergripande näringslivsarbetet** kopplat till återhämtning, affärsutveckling och omställning (oaktat konjunkturläge). Utmaningen är, också här, att anslaget inte räcker till.

Kommersiell service: Belastningen på de olika stödformerna inom kommersiell service brukar (med undantag för pandemiåren samt i samband med senaste elkrisen) vara **relativt konstant**. Så var fallet även under 2023 förutom att investeringsbidragen belastade de extramedel för ändamålet som av regionen kunde sökas via Tillväxtverket; istället för vårt 1:1-anslag.

Sammantaget kan **anslagsanvändningen 2023** för alla stödtyper summeras enligt följande:

- Under 2023 har det tagits **nya beslut** på ca **22 mkr** – besluten innefattar både sådant som sedan hunnit upparbeta medel och betalats ut under året, men även för nya/kommande insatser framåt (projekt). En del av dessa beslut belastar med andra ord vårt bemyndigande.

- **Bemyndigandet** i sig landade på strax över **34 mkr** – taket på 45 mkr klarades med andra ord. Inför året var bedömningen att det skulle finnas vissa **utmaningar med just bemyndigandet** och delvis "infriades" farhågorna. Ett utfall betydligt närmare taket hade dock varit mer önskvärt; 75 %-gränsen uppnåddes förvisso men knappt. Orsakerna till det hela är främst två – ett par större (framtida) insatser som prognostiserades 2023 har skjutits på framtiden och/eller avbrutits; med andra ord har beslut ej tagits och då har bemyndigandet inte belastats. En annan orsak – vilken syns ovan – är ett antal större återföringar i projekt som avslutades i slutet av året; och där budgeten inte förbrukats enligt plan. I princip beror detta enbart på pandemin. Inför 2024 ska dock inte längre pandemiproblematiken ha någon inverkan på pågående projekt.
- Det kan även konstateras att det tillgängliga anslaget för året kunde betalas ut utan problem (man måste uppnå minst 90 % av tillgängligt anslag – 2023 års resultat landade på 99,99 %...). Men likt 2022 sköts ett antal utbetalningar (ca 2,6 mkr) till januari 2024 då anslaget (som lyfts tidigare i underlaget) inte räckte till alla innevarande ansökningar om utbetalning. Förhoppningen är att det blir en bättre "balans" 2024 – men det förutsätter att **medel används till det som är prioriterat**.
- Företagsstöden kan tyckas landa på ungefär samma nivå som 2022 års utfall, men det ska tilläggas att det egentligen tillkommer *ytterligare* 2 mkr som belastade en särskild nationell pott (som nämnts tidigare i underlaget) och inte vårt 1:1-anslag. Totalt sett har det därför skett en tydlig och **välkommen ökning när det gäller företagsstöden**.
- Som tidigare nämnts fanns även andra statliga **extramedel** till Kommersiell service – därav en lägre summa 2023 som behövde belastade 1:1-anslaget.

Slutligen kan det även konstateras att arbetet de senaste åren att medvetandegöra för fler att "1:1-plånboken" dels inte är obegränsad och dels inte passar allt har gett visst resultat. Om inte annat har verkligheten kring den krassa medelstillgången underlättat att 1:1-anslaget **prioriteras till uppväxling av strukturspåverkande (EU-)projekt, samt till medfinansiering av företagsstöd**. I möjligaste mån undviks däremot medel till "interna" projekt med kostnader för befintlig personal.

Genom andra aktörers projekt men även företagsstöden konstateras fortsatt att anslaget gör bäst nytta i insatser som skapar bättre förutsättningar för länets konkurrenskraft. För utveckling av företag som tillhandahåller arbetstillfällen samt att Kronoberg är ett gynnsamt län att driva företag och utveckla affärer i. Region Kronoberg tillsammans med andra aktörer arbetar vidare med både länets konkurrensfördelar (smart specialisering etc.) och utmaningar; kopplat till innovationsgrad, omställning, digitalisering och kompetensförsörjning. Region Kronoberg som aktör försöker bli bättre på att, i möjligaste mån välja andra (både nationella och europeiska) finansieringskällor än bara 1:1-anslag; till satsningar som har annat huvudfokus än ovan och/eller som inte bedöms vara projekt i klassisk mening. Till förmån för att 1:1-medel istället ska kunna användas till de insatser som ligger "närmare" länets näringsliv och de utmaningar de möter, men även kring de utvecklingsmöjligheter som skulle kunna utforskas tillsammans med till exempel olika innovationsfrämjande aktörer, akademien och/eller branschspecifika organisationer.

EU-FINANSIERING I KRONOBERGS LÄN

Det kan tyckas att vi nyligen påbörjade programperioden 2021–2027, men sett till EU:s uppföljningsmekanism styr det programmen att vara mer framtunga. Det innebär att programmen behöver ha ett stort inflöde på projekt i början på programperioden för att kunna leverera indikatorer in till EU-kommissionen. Om programmen inte klarar sina halvtidsmål som mäts under 2024 kan ett program bli av med medel.

Under 2023 har våra två transnationella program, **Interreg Baltic Sea Region** och **Interreg North Sea Programme**, haft sina näst sista utlysningar och kommer att ha en sista utlysning i början på 2024. Hittills

har 5 unika kronobergsaktörer blivit samverkansparter i 5 transnationella projekt. Inom Interreg North Sea Programme har vi slagit rekord (jämfört med Kronobergs deltagande i programmet i förra programperioden) i antal aktörer och projekt som berör Kronobergs län med 3 projekt och 4 unika deltagande aktörer från vårt län.

Vårt gränsregionala program, **Interreg South Baltic Programme**, har i jämförelse med de transnationella programmen, haft en lite långsammare start. Det innebär att det fortfarande finns flera möjligheter för aktörer i Kronoberg att samverka för utveckling av södra Östersjöområdet. Det specifika målet för cirkulär ekonomi har dock varit välsoekt och det återstår bara lite projektmedel för det området. Under 2023 stängdes en utlysning, där inga projekt med kronobergsaktörer beviljas medel, och en utlysning öppnades för att tas beslut om under våren 2024. I slutet på 2023 godkände Europeiska kommissionen programförändringar som innebär att programmet för Interreg South Baltic nu har utvidgat med en till polsk region i programmet, Olsztynski. Antalet regioner i Polen är nu lika många som i det politiska samarbetet inom ramen för Euroregion Baltic. På grund av Rysslands krig i Ukraina har samtliga EU-samarbeten med Ryssland avbrutits. Det innebär att de EU-program som har haft Ryssland som möjlig part har avslutats och medel från dessa program har omfördelats till andra program. Det har resulterat i att EU-kommissionen har fördelat ytterligare 8,3 mEUR till Interreg South Baltic Programme.

Strukturfondernas genomförande (Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden + för Småland och Öarna) är hittills något uppdelad beroende på specifikt mål. Det finns exempelvis inte särskilt mycket medel kvar inom specifika målet för *digitalisering*. Vi har dock projekt som berör digitalisering, men huvudsyftet för projekten har kopplat an till innovation och ligger därmed under det specifika målet. Vi har lite medel kvar inom det specifika målet som berör att *stärka konkurrenskraften hos små och medelstora företag* i Småland och Öarna. Inom detta specifika mål har vi hittills haft flest utlysningar samtidigt som det är ett brett område som rymmer flera olika projektinsatser.

På det stora hela finns flera möjligheter kvar för Kronoberg att genomföra regionala projekt, och fram till och med 2023 har det varit relativt lågt söktryck från Kronoberg. Särskilt om vi tittar på hur det såg ut under förra programperioden och Europeiska socialfonden. Under hela förra programperioden var det Kronoberg som tog störst andel av Socialfondens medel medan det hittills är den region som tagit hem minst medel. Det här behöver dock ses i relation till att vi hade just många projekt under förra programperioden. Implementering av tidigare projekt kan förlänga processen med att formulera nya idéer för utveckling av arbetsmarknaden. De två utlysningssomgångarna för strukturfonderna genererade under 2023 i **7 nya projekt** som berör Kronobergs län med total omslutning av EU-medel på **nästan 29 mnkr**.

Hittills i programperioden för åren 2021–2027 berör 18 projekt Kronobergs län med total omslutning² på cirka 210 mnkr från de fem olika EU-programmen. Majoriteten av projekten kopplar an till prioritet 3. Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv (12 st.) medan fyra projekt knyter an till prioritet 1. Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet och två stycken projekt knyter an till prioritet 4. Utveckla kompetensförsörjning och en god och jämlik hälsa. Under 2023 har 10 nya projekt beviljats. Ett exempel på projekt som bidrar till prioritet 3. Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv är projektet SMILE. Det beviljades medel av Strukturfondspartnerskapet Småland och Öarna för att stödja landsbygdsföretags utveckling inom hållbarhet och innovation. Detta genom utvecklingen av smarta samverkanslösningar, relevanta affärsmodeller och verktyg samt fördjupad kunskap om det idéburna entreprenörskapet hos främjar- och innovationssystemet inom Småland & Öarna. Projektet SMILE är ett samverkansprojekt mellan samtliga regionala Coompanionkontor i Småland och Öarna. Ett annat exempel

² Här är hela projektets beviljade EU-peng inräknad. Interreg-projekt är generellt större till omfattningen vilket gör att fler Interreg-projekt generellt höjer denna summa mer. För att summorna mellan programmen ska bli jämförbara så är Interreg-projektens euro-peng omräknad till vald valuta för Strukturfonderna, dvs. valutakurs på 9,30.

på ett internationellt samverkansprojekt som beviljats medel ur Interreg North Sea Programme heter Mobility Makers. Det kommer bidra till prioritering 1. Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet. Projektet ska öka andelen hållbara transporter utanför storstadsområden i Nordsjöområdet. Detta genom att tillsammans med lokala och regionala myndigheter skapa och implementera användarcentrerade lösningar för hållbar mobilitet där förståelse för användarens behov och beteende står i centrum för beteendeförändringen. Genom att vara en del av projektet Mobility Makers kommer Energikontor Syd möjliggöra internationellt utbyte av resultat, kunskap och lärdomar samt få möjlighet att jämföra regionala perspektiv i en EU-kontext. På regional nivå, i Kronobergs län, är fokus att stötta människor och företag att göra hållbara resval. Detta genom att erbjuda invånare mobilitetslösningar formade efter deras behov genom att identifiera och implementera lösningar som är anpassade efter stationssamhällenas förutsättningar.

Samordning i länet

Det övergripande syftet med de plattformar och nätverk som finns på regional nivå är att genom dialog åstadkomma samverkan utifrån regionala och lokala mål. Samverkan behöver ske både mellan offentlig sektor, myndigheter, civilsamhället och privat sektor men syftet styr vilka aktörer som ingår i respektive plattform eller nätverk. Länsstyrelsen samordnar nätverk inom frågor som ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar), brottsförebyggande, integration, miljö, landsbygd, livsmedel osv. Linnéuniversitetet bjuder in till samtal osv. Nedan beskrivs några antal centrala nätverk och arbetsgrupper som Region Kronoberg samordnar.

CHEFSNÄTVERK

Region Kronoberg samordnar chefsnätverk i länet vilka är:

- ☐ **Kommunchefer**
- ☐ **Ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola**
- ☐ **Näringslivschefer, Business Region Kronoberg**
- ☐ **Kulturchefer**
- ☐ **Skolchefer**
- ☐ **Chefer för vuxenutbildning**

UPPDRAGSNÄTVERK/VIKTIGA ARBETSGRUPPER

Det finns flera viktiga uppdragsnätverk i länet. Här är två exempel på nätverk där flera aktörer ingår för ökad samverkan i länet.

- ☐ **Samplaneringsnätverket som består av:** samhällsplanerare och trafikplanerare från Region Kronoberg, Länsstyrelsen Kronobergs län, Trafikverket Region Syd, samt länets samtliga kommuner. Beroende på mötets inriktning kan även ansvariga för näringslivsutveckling, kulturmiljö, naturmiljö, och/eller landsbygdsutvecklare delta.
- ☐ **Kompetensforum, består av:** Svenskt näringsliv, Sydsvenska Handelskammaren, Företagarna, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Linnéuniversitetet, Studieförbunden, representanter från kommunernas personal-, näringsliv- och skolchefer, SYV, vuxenrektorerna samt representanter från Yrkehögskolan och Etablering- och arbetssamverkan Kronoberg samt Vård- och omsorgscollege m.fl.

Med flera...

Utöver nätverken har Region Kronoberg tillfälliga styr- och arbetsgrupper till olika projekt och satsningar. Region Kronoberg har även samverkansavtal med andra organisationer. Det finns exempelvis samverkansavtal med Linnéuniversitetet med en styrgrupp och en arbetsgrupp.

Samverkan och påverkansarbete utanför länet

Det är inte bara viktigt med samordningen i länet för att nå den regionala utvecklingsstrategin. Det är också viktigt att länets aktörer driver målsättningarna i Regionala utvecklingsstrategin genom mellanregionala-, nationella- och internationella samverkansorgan som exempelvis inom EU.

Några av de övergripande samverkansorgan som Region Kronoberg ingår i är:

Regionsamverkan Sydsverige (RSS). I RSS ingår utöver Region Kronoberg även Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län och Region Skåne. Alla län som angränsar till Kronoberg. Samarbetet innefattar arbetsmarknad och kompetensförsörjning, bredband och digitalisering, infrastruktur, kollektivtrafik och kultur. Under 2023 har specifika satsningar och påverkansarbete pågått kopplat till ex. el och bredbandsinfrastruktur och digitalisering. En storregional analys av funktionalitet och gränsöverskridande samband i Södra Sverige har också genomförts. Analysen täcker områdena pendling, arbetsmarknadsregioner, befolknings- och näringslivsstrukturer som formar förutsättningarna för utveckling. Samarbete sker både politiskt och på tjänstepersonsnivå. Målsättningen är att skapa en grund för ökad tillväxt och hållbar utveckling i Sydsverige och Sverige.

Småland, Blekinge och Hallands brysselkontor. Medlemmar är Region Kalmar, Region Blekinge, Region Jönköping, Region Kronoberg och Region Halland samt Linnéuniversitetet, högskolan i Jönköping och Blekinge Tekniska Högskola. Brysselkontoret bevakar länens intressen när beslut ska tas i EU, som påverkar utvecklingen i Kronoberg och övriga regioner. Brysselkontoret gör bland annat det genom påverkansarbete och att ta tillvara kunskap och dela med sig av information till sina medlemmar. Under 2023 har fokusområden varit framtidens mobilitet, grön, blå och digital omställning samt hälsa och vård.

Med flera.... Det finns fler internationella samarbeten som beskrivs här:

<https://www.regionkronoberg.se/om-region-kronoberg/internationella-samarbeten/>

Utöver dessa finns det många plattformar och nätverk inom respektive prioritering i strategin.

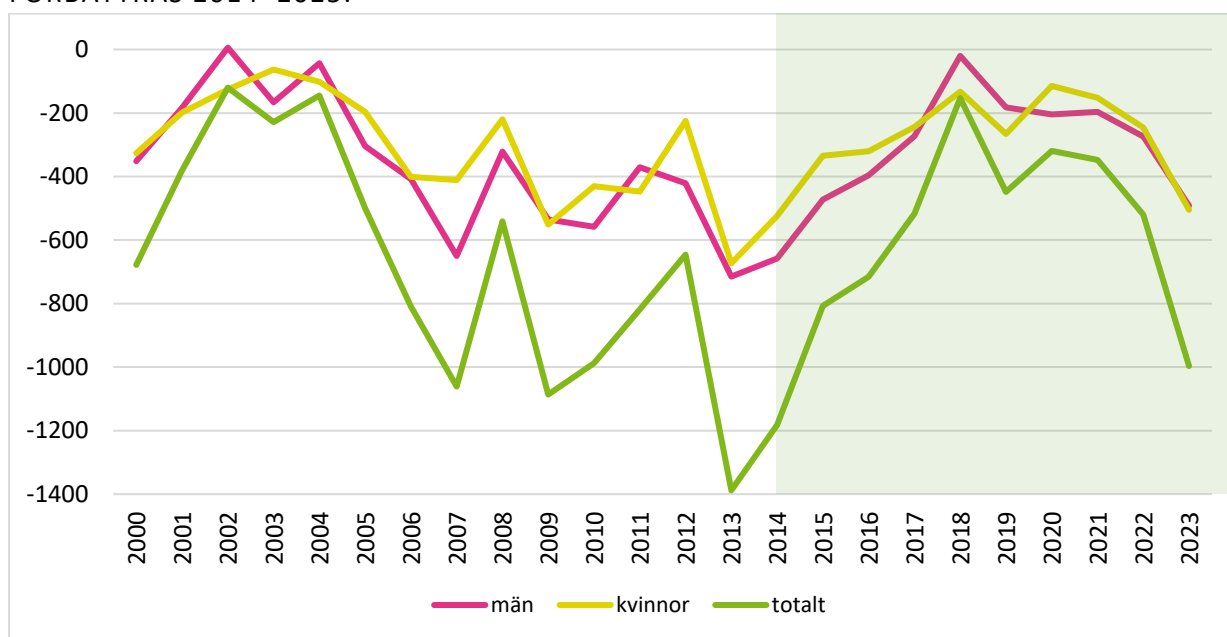
NÅR VI MÅLEN?

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) Gröna Kronoberg 2025 består av två strategiska områden som är kopplade till utmaningar för länet och totalt sju långsiktiga mål. Sammantaget bildar detta en målbild år 2025 för Kronoberg att sträva emot. Vi kommer att följa denna övergripande struktur när vi följer utvecklingen i förhållande till de långsiktiga målen. I det här avsnittet ger vi en beskrivning och analys av målutvecklingen för att sedan göra en bedömning om vi förväntas nå målen fram till år 2025 eller inte. För varje mål finns det ett flertal indikatorer och i bilaga 1 har vi gjort en bedömning om hur Kronoberg utvecklas sett till respektive indikator.

Strategiskt område - Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer

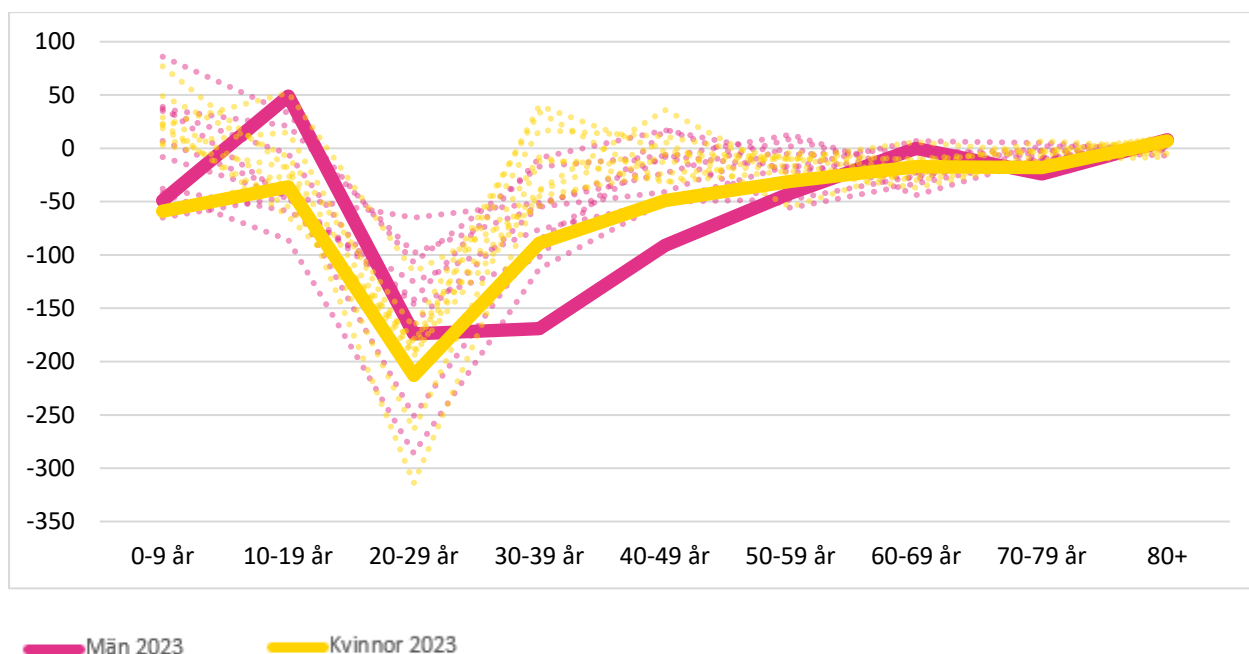
Beskrivning och analys av målutvecklingen:

ÖKAD ATTRAKTIVITET – FLER SKA VÄLJA ATT BO I LÄNET. INRIKES FLYTTNETTO SKA FÖRBÄTTRAS 2014–2025.

FIGUR 1: INRIKES FLYTTNETTO FÖR KRONOBERGS LÄN UNDER PERIODEN 2000–2023. KÄLLA: SCB.

För att följa upp det första målet gällande ökad attraktivitet – fler ska välja att bo i länet används inrikes flyttnetto. Målet är att inrikes flyttnetto ska förbättras under strategiperioden och att fler ska flytta till länet från andra län än som flyttar från länet till andra län jämfört med hur det var 2014 (-1182). När en region växer gör den det till följd av att en annan region minskar och fångar därmed ett konkurrensperspektiv. Under hela strategiperioden har inrikes flyttnetto varit negativt i Kronoberg vilket visas i figur 1, dock bättre än 2014. Under de fyra första åren av strategiperioden hade vi en positiv utveckling men efter 2018 vände utveckling och efter en liten återhämtning 2020 så har utvecklingen försämrats. Mest oroande är att det är ett rejält tapp som har skett mellan 2022 (-520) och 2023 (-997). Än så länge uppfyller vi målet, men fortsätter de senaste årens utveckling kommer eventuellt inte målet nås under strategiperioden. Kvinnor flyttar i något högre utsträckning än män.

FIGUR 2: INRIKES FLYTTNETTO I KRONBERGS LÄN EFTER KÖN OCH ÅLDERSKATEGORI FÖR ÅR 2023 (heldragen linje) SAMT FÖR PERIODEN 2014–2022 (prickade linjer). KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONBERG.

I figur 2 visas inrikes flyttnetto per kön och åldersgrupp för 2023 som heldragna linjer och de prickade linjerna motsvarar övriga år under strategiperioden. I figuren ser vi att flyttnettot varierar mycket mellan åren fram till åldersgrupperna som är 50 år eller äldre. Störst variation är det i åldersgruppen 20–29 år. Utmärkande för kvinnorna under 2023 var att flyttnettot var negativt i åldrarna 0–9 år, där det brukar vara positivt samt att i åldrarna 30–49 år låg på en lägre negativ nivå än det brukar. Männerna har en liknande utveckling men här var det även ett högre positivt netto för åldrarna 10–19 än det brukar vara.

Befolkning i Kronobergs län:	
Folkmängd per den 31 dec 2022	204 335
födda år 2023	1 963
döda år 2023	-1 852
+/- inrikes flyttnetto år 2023	-997
+/- utrikes flyttnetto år 2023	153
Folkmängd per den 31 dec 2023	203 686 ^[3]

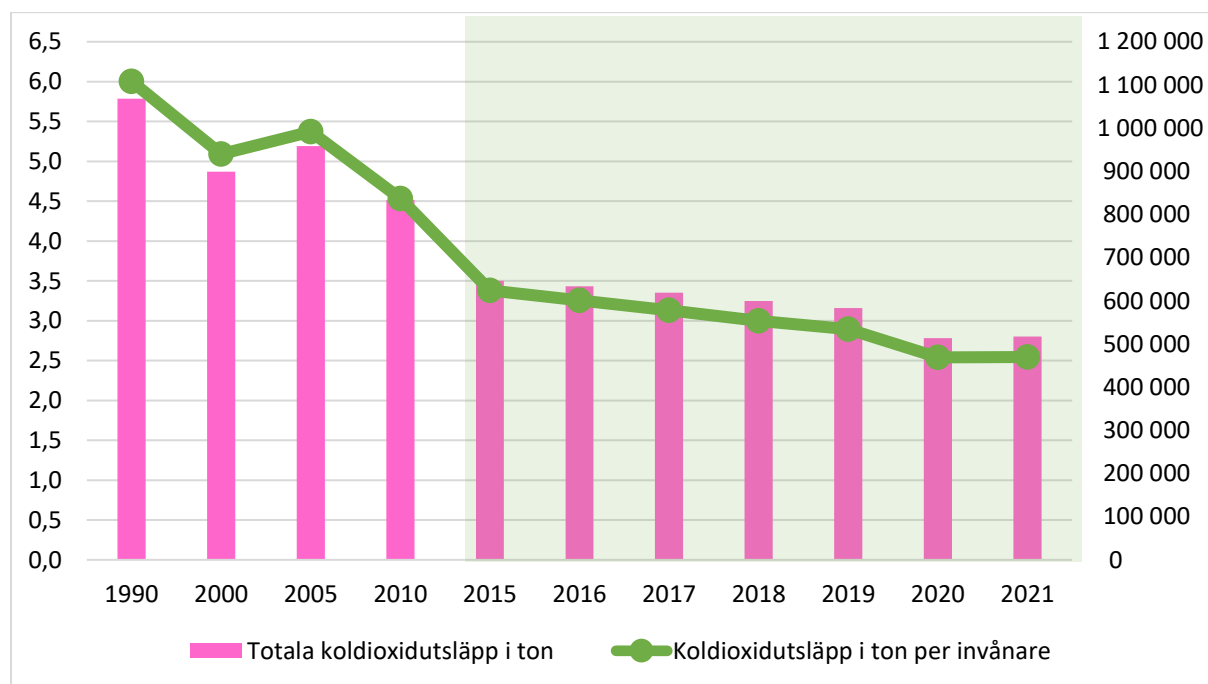
FIGUR 3: DEMOGRAFISKA KOMPONENTER SOM FÖRKLARAR BEFOLKNINGSFÖRÄNDRINGEN UNDER ÅR 2023. KÄLLA: SCB.

2023 är första året som antalet invånare i Kronobergs län minskar under strategiperioden, vi får gå tillbaka ända till år 2000 för att hitta en negativ befolkningsförändring jämfört med föregående år. De demografiska komponenterna som bidrar till befolkningsförändringen visas i figur 3. Kronobergs län uppvisar en fortsatt nedåtgående trend gällande barnafödandet, färre barn föddes än förra året, vilket även var fallet i riket. Det var färre personer som dog 2023, men tyvärr var det inte i samma utsträckning som barnafödandet minskade. Inrikes flyttnetto har ökat jämfört med föregående år som vi redogjorde

³ Differensen om 84 personer gentemot befolkningsminskningen om 649 personer beror på att händelser (födda, döda, flyttningar) som skett före den 1 januari 2023, men som har rapporterats efter 1 februari 2023, påverkar folkmängden men är inte redovisade som händelser under januari-december 2023. Denna del av folkökningen redovisas istället som en justeringspost.

tidigare i rapporten, men den sista faktorn som påverkar de totala befolkningsförändringarna, invandringsnetto, har också förändrats jämfört med tidigare. För år 2023 var första året under strategiperioden som antalet invandrade nästan var lika många som antalet utvandrade. En delförklaring till den ökade utvandringen kan vara att Skatteverket har påbörjat ett arbete för att avregistrera folkbokförda personer som vid en granskning visat sig inte längre bo i Sverige. Dessa personer har därefter registrerats som utvandrade. Alla dessa faktorer bidrar tillsammans till att befolkningen i Kronoberg minskar från 2022 på 204 335 invånare till 2023 på 203 686 invånare.

KLIMATPÅVERKAN SKA MINSKA. UTSLÄPP AV KOLDIOXID I KRONOBERGS LÄN FRÅN FOSSILA BRÄNSLEN SKA TILL ÅR 2025 HA MINSKAT TILL 1,5 TON PER ÅR OCH LÄNSINVÅNARE.

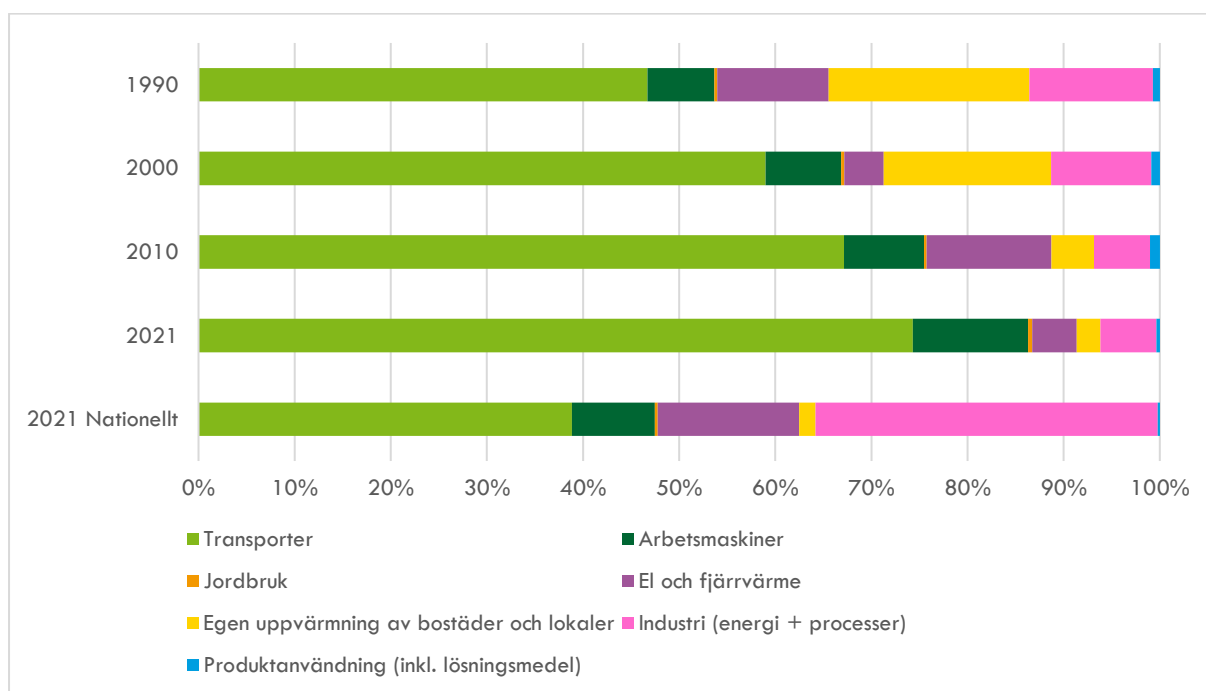

FIGUR 4: KOLDIOXIDUTSLÄPP I KRONOBERGS LÄN UNDER PERIODEN 1990–2021 I TON PER INVÅNARE OCH I TON TOTALT. KÄLLA: SMHI, SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Koldioxidutsläppen i Kronobergs län hade 2021 ökat jämfört med 2020, vilket visas i figur 4⁴. Det är första gången under strategiperioden som trenden med en minskning av utsläppen bryts och istället ser vi en liten ökning. I och med att vi har haft en för långsam minskning tidigare år och nu en liten ökning finns det inget i den historiska utvecklingen som tyder på att vi kommer uppnå målet 2025. Senaste data från 2021 visar totala koldioxidutsläpp om drygt 517 000 ton motsvarande 2,5 ton per länsinvånare och år. I jämförelse uppgick utsläppen 1990 till drygt 1 000 000 ton (5,9 ton per länsinvånare). Positivt är att Kronoberg fortsatt ligger på lägre utsläppsnivåer än innan pandemin. Det kan fortfarande vara så att de

⁴ SMHI gör kontinuerliga uppdateringar bakåt i tidsserien av utsläppen, när metodiken förbättras eller ny information tillkommer, så vid jämförelse av uppgifter i årets insatsrapport med tidigare insatsrapporter kan det finnas uppgifter som inte stämmer överens.

lägre utsläppen jämfört med innan pandemin är ett resultat av pandemirestriktionerna. Det återstår att se om det håller i sig fram till efter restriktionerna släppte.

FIGUR 4: ANDEL KOLDIOXIDUTSLÄPP I KRONOBERGS LÄN ÅR 1990, 2000, 2010 OCH 2021 EFTER SEKTOR. KÄLLA: SMHI OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Även om utsläppen har minskat sen 1990 så har sammansättningen av koldioxidutsläppen ändrats, vilket skildras i figur 4. För varje år i figuren har andelen av de totala utsläppen bestått till största del i Kronoberg av utsläpp från transporter. Andelen utsläpp från arbetsmaskiner har också ökat, men däremot så har andelen utsläpp från egen uppvärmning av bostäder och lokaler minskat avsevärt i Kronoberg.

Mellan 2020 och 2021 ökade de totala koldioxidutsläppen med drygt 3 400 ton i Kronoberg, motsvande 0,7 procent ökning vilket var mindre än i riket där utsläppen ökade med 5%. Hur stora andelar koldioxidutsläpp per sektor är skiljer sig också åt mellan Kronoberg och riket, vilket visas i figur 4. I Kronoberg är det som sagt transporter som står för de största utsläppen, medan i riket så delar transporter och industri på knappt 40% vardera. Ökningen mellan 2020 och 2021 beror i Kronoberg på ökning för transporter och arbetsmaskiner men en minskning inom industrin har dragit ner den totala ökningen. Nationellt däremot så är det en stor ökning av koldioxidutsläpp inom industrin, 63% av ökningen kommer från den sektorn.

I förra årets insatsrapport redogjorde vi för att en stor andel av de minskade utsläppen år 2020 berodde på minskade utsläpp från transportsektorn och att det kan ha berott på corona-pandemin och dess restriktioner. Trenden med minskade utsläpp från transportsektorn har dock inte fortsatt inom Kronoberg utan de har ökat med 0,8 procent mellan 2020 och 2021. Dock ligger vi fortfarande lägre än innan pandemin. Det är fortsatt en utmaning i Kronoberg att ersätta fossila transporter med koldioxidsnåla alternativ och där är länets geografi och relativt långa avstånd fortsatt en bidragande faktor.

Bland utsläppen från Transporter kommer 59 procent av från personbilar och 30 procent från tunga lastbilar. Utsläppen från personbilar har minskat något från år 2020 men däremot har de ökat för tunga lastbilar. Den största relativa minskningen av utsläppen sen innan pandemin har varit från bussar (-81 procent) och inrikes flygtrafik (-60 procent). Dessa minskningar beror högst sannolikt på pandemirestriktioner än andra orsaker.

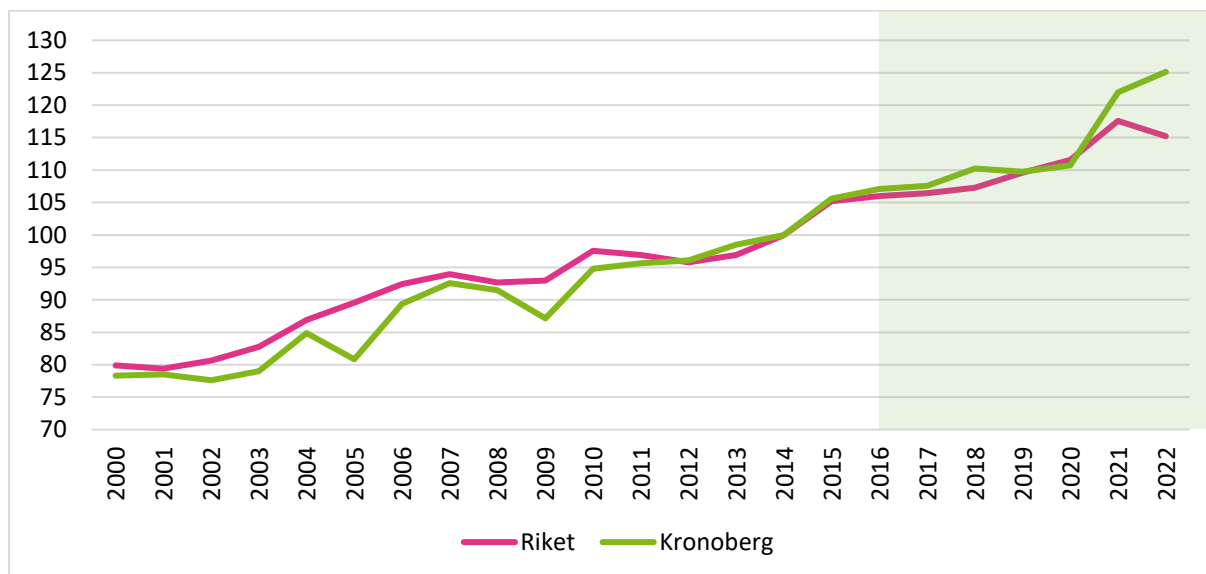
En nackdel med dagens officiella statistik är att den ej är konsumtionsbaserad då de faktiska utsläppen bör vara större än vad som redovisas. Exempelvis underskattas utsläpp som härrör från länsinvånarnas utlandsresor. Samtidigt kan exempelvis genomkorsande lastbilstrafik generera utsläpp i Kronoberg som är svåra att påverka lokalt då de varor som transporteras inte konsumeras i länet.

Strategiskt område - Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital

Beskrivning och analys av målutvecklingen:

PRODUKTIVITETEN SKA ÖKA. MELLAN 2014–2025 SKA BRP/SYSSELSATT I KRONOBERGS LÄN ÖKA MER ÄN I RIKET.

Produktivitet mäter hur effektiv produktionsprocessen i ekonomin är. En högre produktivitet innebär både att mer kan produceras givet antalet sysselsatta och färre sysselsatta kan uppnå en given produktionsvolym. När produktiviteten ökar, kan produktionen öka och arbetskostnaden per enhet sjunka. Det kan i sin tur leda till konkurrenskraftiga försäljningspriser. En hög produktivitet är därför eftersträfvärd då det ofta indikerar för en stark regional konkurrenskraft. Det är även en förutsättning för att kunna verka i en globaliserande värld där konkurrensen är hård.

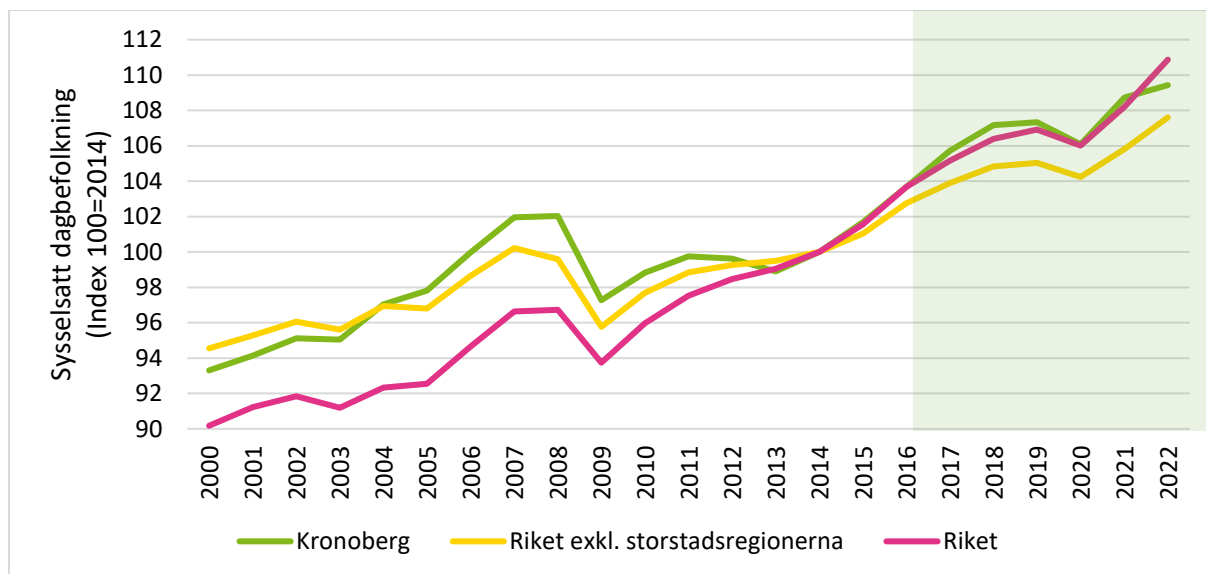
FIGUR 5: PRODUKTIVITET (BRP I FASTA PRISER PER SYSSELSATT) UNDER PERIODEN ÅR 2000–2022. INDEX = 100, ÅR 2014. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Bruttoregionprodukten (BRP) för Kronobergs län bestämmer värdet av all produktion av varor och tjänster i regionen. Genom att relatera BRP till antalet sysselsatta får vi ett produktivitetsmått. I figur 5 jämförs utvecklingen i Kronobergs län med riket. Kronoberg har över tid uppvisat en stark utveckling där ökningen varit över eller i paritet med riksgenomsnittet under strategiperioden. 2021 ökade produktiviteten i Kronobergs län mer än i riket och länet hade en stark och snabb återhämtning efter att utvecklingen hade stannat av 2020. Produktiviteten i riket återhämtade sig också men inte i samma utsträckning som i Kronoberg. För 2022 anges preliminära siffror som visar på ytterligare förbättring i produktiviteten. Om de preliminära siffrorna kvarstår förväntas avståndet mellan Kronobergs län och riksgenomsnittet bli allt större eftersom det förväntas en nedgång i produktivitet för riket. I jämförelse med 2014 förväntas produktiviteten i Kronoberg 2022 ha ökat med 25%. Motsvarande ökning i riket förväntas uppgå till 15 procent. Även fast antalet sysselsatta i länet har ökat under strategiperioden har BRP ökat i högre

utsträckning vilket resulterar i en högre produktivitet. BRP är omräknat i fasta priser utifrån 1980 års prisnivå för att kunna göra jämförelser över tid oberoende av inflation.

BALANSERAD TILLVÄXT – FLER ARBETSTILLFÄLLEN. MELLAN 2014–2025 SKA DEN SYSSELSATTA DAGBEFOLKNINGEN I LÄNET ÖKA MER ÄN RIKSGENOMSNIITTET (EXKLUSIVE STORSTADSREGIONERNA).

Uttecklingen av den sysselsatta dagbefolkningen kan ge en indikation om produktivitetstillväxten även leder till fler arbetstillfällen regionalt. Produktivitetstillväxt kan på flera sätt bidra till fler arbetstillfällen. Ett exempel är att om produktiviteten ökar kan det leda till minskade produktionskostnader som i sin tur kan leda till lägre försäljningspris. En effekt av detta kan vara att konkurrenskraften ökar, efterfrågan på varorna ökar, produktionen ökar och därefter ökar efterfrågan på arbetskraft. När produktionen ökar, ökar även efterfrågan på de insatsvaror som använts vid produktionen, vilket kan ge positiva effekter på efterfrågan i branschen som leverantörerna verkar i. Vid stora omställningar såsom innovation och teknologisk utveckling kan även det motsatta ske, att efterfrågan på arbetskraft sjunker.

FIGUR 6: SYSSELSATT DAGBEFOLKNING ÅR 2000–2022⁵. INDEX = 100, ÅR 2014. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Fler arbetstillfällen i länet kan ge positiva effekter på boendeattraktiviteten samt minska de sociala klyftorna. I figur 6 jämförs utvecklingen i den sysselsatta dagbefolkningen i Kronobergs län med riket inklusive och exklusive storstadsregionerna⁶. Ökningen av den sysselsatta dagbefolkningen i Kronobergs län har mellan 2014–2021 legat i nivå eller strax över snittet för riket inkl. storstadsregionerna. 2022 ökade den sysselsatta dagbefolkningen mer i riket inkl. storstadsregionerna än i Kronoberg, vilket gör att de totalt sett har haft en kraftigare tillväxt. Under hela strategiperioden har Kronobergs län haft en bättre tillväxt än riket exklusive storstadsregionerna. Den preliminära statistiken för den sysselsatta dagbefolkningen ser ljus ut för Kronobergs län. Medan Kronoberg förväntas ha en tillväxt under 2023 förväntas en nedgång i den sysselsatta dagbefolkningen i riket oavsett om storstadsregionerna inkluderas eller inte.

2022 var tillverkningssektorn den största branschen i Kronobergs län och har varit det sedan mitten av 1900-talet. Sett till antalet anställda per bransch har tillväxten i tillverkningssektorn mellan 2014–2022 ökat med 10%. De tre branscher som har haft den högsta tillväxten i antalet anställda är besöksnäringen

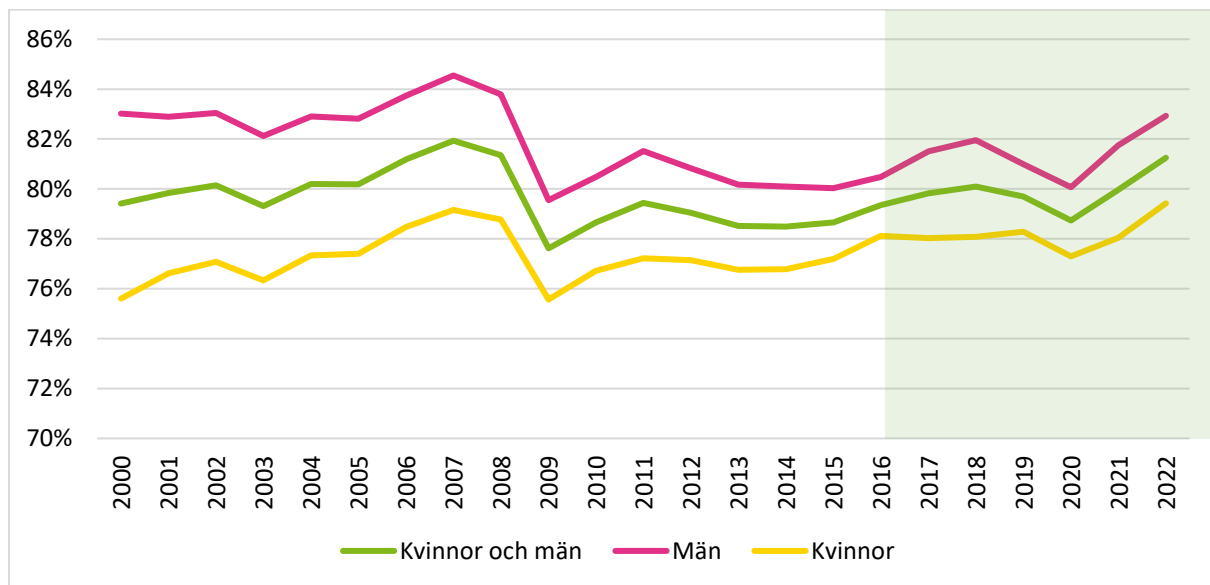
⁵ Från 2000–2021 baseras på statistiken från Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik, RAMS. År 2022 baseras på statistiken från Befolkningens arbetsmarknadsstatus, BAS.

⁶ De tre storstadsregionerna är Stockholms län, Skånes län och Västra Götalands län.

som hade en tillväxt på 19%, privata tjänstesektorn, och bygg, energi, och fastighetssektorn som båda hade en tillväxt på 27%. Det visar på en ökad diversifiering i den regionala näringsstrukturen som i sin tur kan minska känsligheten mot branschspecifika chocker och plötsliga strukturomvandlingar.

FÖRBÄTTRAD MATCHNING – FLER I ARBETE. ÅR 2025 SKA SYSSELSÄTTNINGSGRADEN FÖR KVINNOR OCH MÄN I LÄNET UPPGÅ TILL MINST 80 PROCENT.

Sysselsättningsgraden anger andelen sysselsatta personer av befolkningen i åldrarna 20–64 år. Målet, att sysselsättningsgraden för kvinnor och män i Kronobergs län ska öka är ett bra komplement till de två ovanstående målen om ökad produktivitet och fler arbetstillfällen. Anledningen är att produktiviteten och antalet arbetstillfällen kan öka även fast sysselsättningsgraden inte gör det. Det kan inträffa om befolkningstillväxten i länet är relativt större och inte i balans med de övriga två målen.

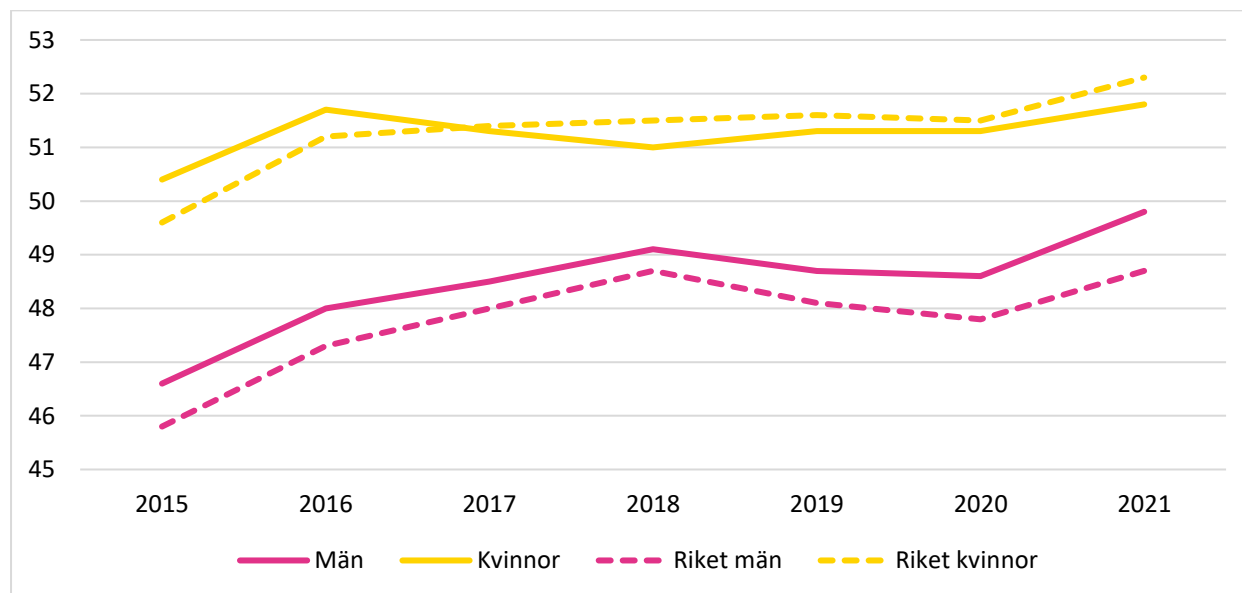

FIGUR 7: SYSSELSÄTTNINGSGRAD (PROCENT) EFTER KÖN, NATTBEFOLKNING (20–64 ÅR) ÅR 2000–2022, KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Figur 7 visualiserar hur sysselsättningsgraden har utvecklats över tid för män och kvinnor. Under strategiperioden har sysselsättningsgraden för både män och kvinnor ökat. Det finns fortsatt en differens mellan könen där sysselsättningsgraden för män 2022 uppgick till 83 procent och för kvinnor 79 procent. Den preliminära sysselsättningsgraden för 2023 tyder på att männen tappar en procentenhet från 2022 och landar på 82 procent medan sysselsättningsgraden för kvinnor ökar med en procentenhet till 80 procent.

Den yrkesamma befolkningen i Kronobergs län ökar och den främsta anledningen till det är att antalet utrikes födda i yrkesverksam ålder ökar. Det är därför viktigt att den utrikes födda befolkningen får rätt förutsättningar i arbetslivet. Sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda är stort men utvecklingen går åt rätt håll. I början av strategiperioden var sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor 31 procentenheter där utrikes födda kvinnor hade en sysselsättningsgrad på 53 procent. År 2022 hade gapet minskat och utrikes födda kvinnor hade en sysselsättningsgrad på 64 procent medan inrikes födda kvinnor hade en sysselsättningsgrad på 86 procent. För utrikes och inrikes födda män är gapet inte lika stort. År 2022 hade utrikes födda män en sysselsättningsgrad på 71 procent medan inrikes födda män hade 87 procent.

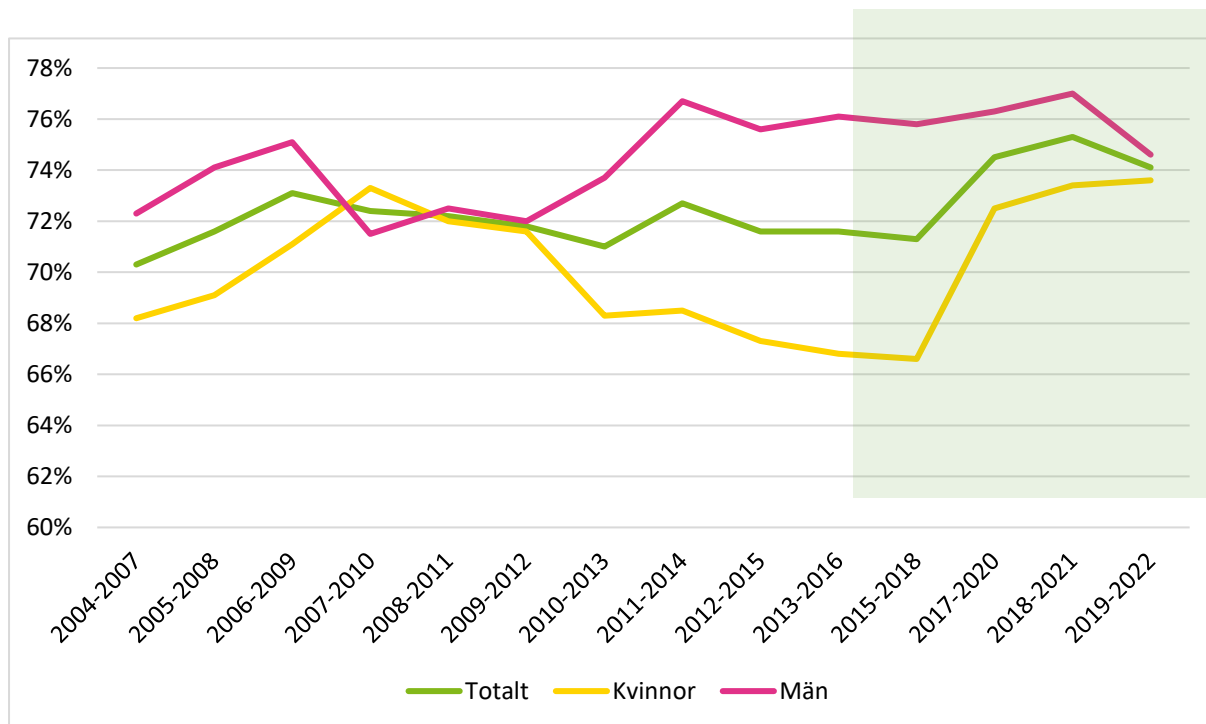
För att skapa en effektiv arbetsmarknad behöver kompetensen som efterfrågas av arbetsgivarna matcha utbudet bland arbetskraften. Matchningsgraden anger andelen anställda som har ett yrke som helt matchar deras utbildning. En hög matchningsgrad innebär att människor och företag är effektivt kopplade till varandra basera på deras kompetenser och behov. En låg matchningsgrad innebär att utbildade personer inte arbetar med det som de är utbildade till, vilket skapar en ineffektivitet i samhället. En hög vanlig förvärvsgrad och en samtidigt låg matchad förvärvsgrad, visar till exempel att de utbildade har fått jobb, men inte inom yrken som är kopplade till deras utbildning.

FIGUR 8: MATCHAD FÖRVÄRVSGRAD (PROCENT) EFTER KÖN, NATTBEFOLKNING (20–64 ÅR) ÅR 2015–2021, KRONOBERGS LÄN OCH RIKET. KÄLLA: SCB.

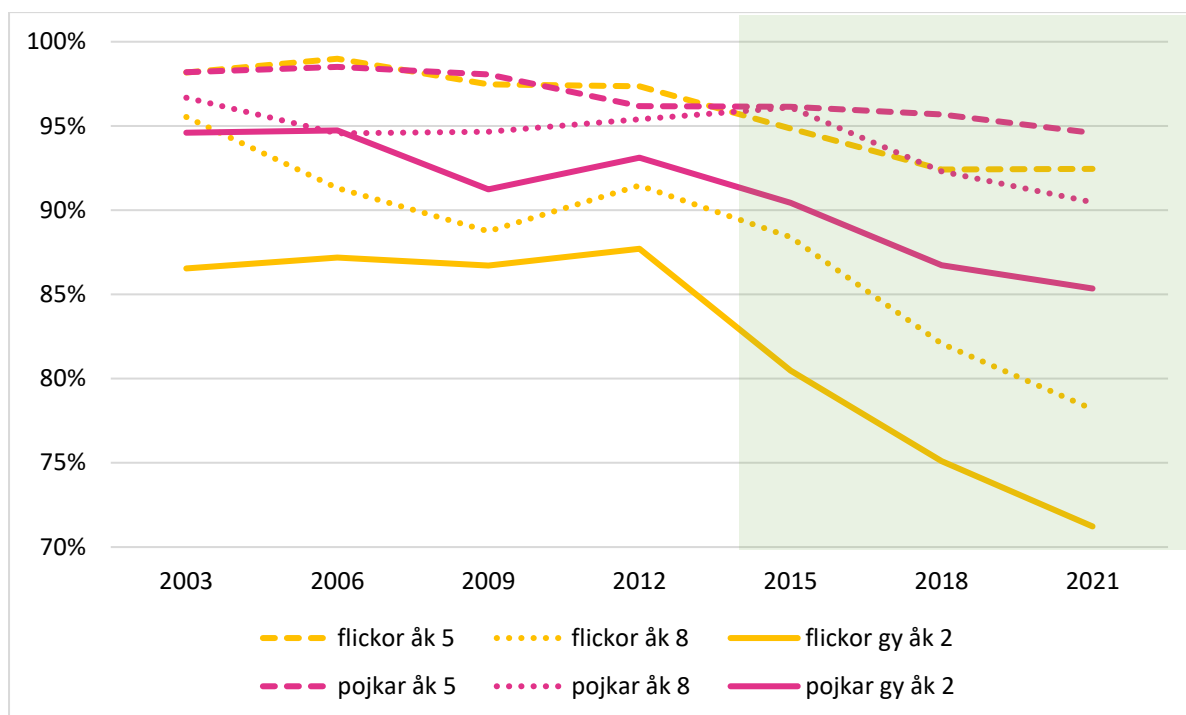
I figur 8 går det att utläsa att den matchade förvärvsgraden i Kronobergs län och riket skiljer sig mellan män och kvinnor. Kvinnor har en högre matchad förvärvsgrad än män och differensen är i snitt 2,8 procentenheter under perioden 2015–2021 i Kronobergs län. Kvinnorna i Kronoberg har sedan år 2018 haft en lägre matchad förvärvsgrad än kvinnorna i riket medan männen har haft en högre matchad förvärvsgrad än riket under hela perioden. Generellt kan man säga att ju högre utbildning, desto högre matchad förvärvsgrad. Befolkningen med eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer har en matchad förvärvsgrad på nästan 70 procent medan befolkningen med gymnasial utbildning har en matchad förvärvsgrad på nästan 55 procent.

ETT ÖKAT HUMANKAPITAL. DEN SJÄLVSKATTADE HÄLSAN FÖR KVINNOR OCH MÄN, FLICKOR OCH POJKAR SKA FÖRBÄTTRAS OCH KÖNSSKILLNADERNA MINSKA.

FIGUR 9: ANDEL AV BEFOLKNINGEN MED GOD ELLER MYCKET GOD HÄLSA (SJÄLVRAPPORTERAT), KRONOBERGS LÄN.
KÄLLA: FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN.

För att uppskatta den självskattade hälsan i Kronobergs län används resultat från Folkhälsomyndighetens folkhälsoundersökningar, vilket visas i figur 9. Resultaten är uppbyggda av flerårsmedelvärden där exempelvis 2019–2022 avser ett flerårsmedelvärde för de fyra år som ingår i spannet. Under strategiperiodens början fanns en bestående könsskillnad där män i högre utsträckning klassade sin hälsa som god eller mycket god. Senare undersökningar under perioden visar på en minskad könsskillnad och en stigande självskattad hälsa bland kvinnor. Könsskillnaden har även minskat på grund av en negativ trend bland män där färre rapporterade om en god självskattad hälsa i samband med senaste undersökningen. Denna minskning drev ner det totala resultatet bland befolkningen 2019–2022 till 74%. Senaste statistiken visar på en genomsnittlig andel om 75% bland män och 74% bland kvinnor. Samtidigt visar diagrammet på relativt små förändringar då de endast handlar om ett par få procentenheter. Förändringarna bör därmed tolkas med viss försiktighet. På totalen är den självskattade hälsan bättre i samband med senaste undersökningen jämfört med strategiperiodens början.

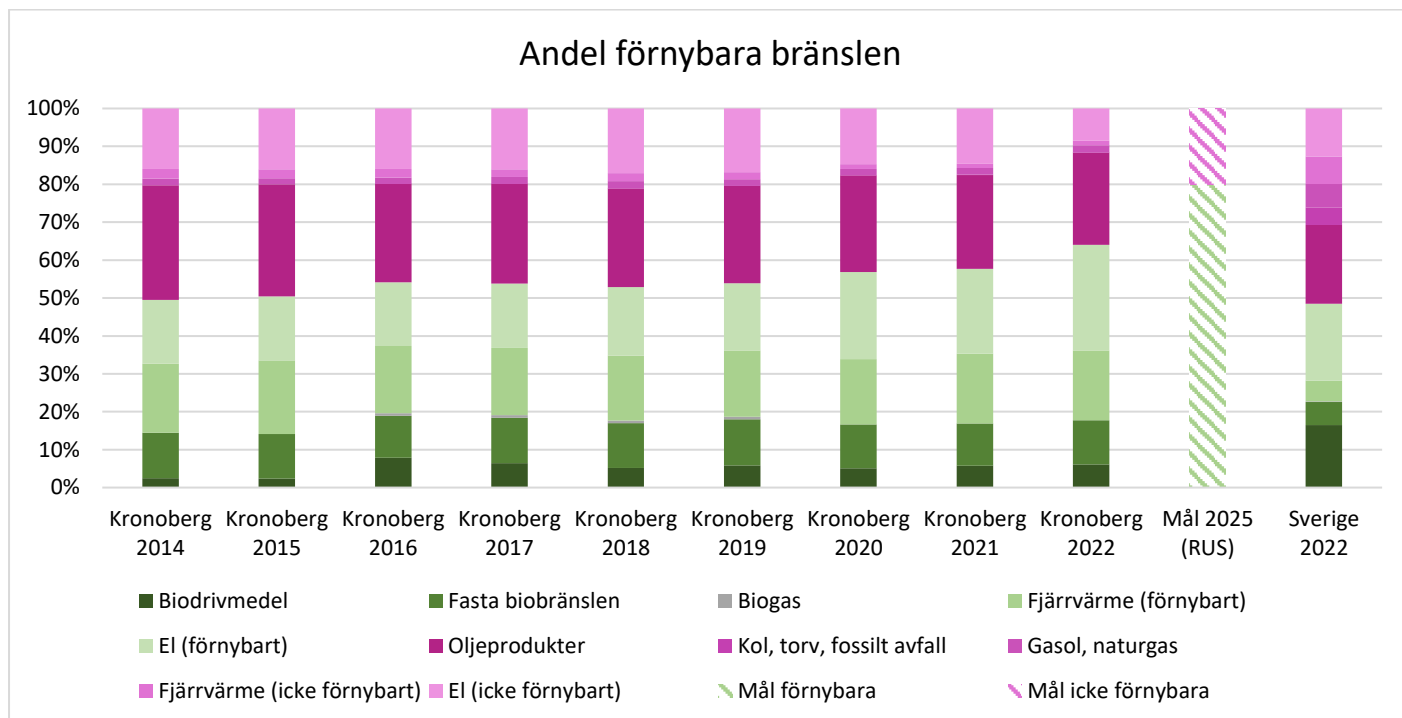
FIGUR 10: ANDEL SOM UPPLEVER EN BRA ELLER MYCKET BRA HÄLSA, KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: BARN- OCH UNGDOMSENKÄTER, REGION KRONOBERG.

Region Kronoberg genomför undersökningen *Barns och ungdomars hälsa och levnadsvanor* i Kronobergs län vart tredje år och resultaten från den senaste undersökningen presenterades år 2022. Figur 10 visar utvecklingen av andel barn och ungdomar som upplever en bra eller mycket bra hälsa från år 2003–2021.

Målet om ett ökat humankapital handlar inte bara om hälsan hos kvinnor och män utan även om hälsan hos flickor och pojkar. Det förebyggande arbetet för att förbättra människors hälsa och levnadsvanor är en nyckel till förbättrad folkhälsa. Generellt är den självskattade hälsan högre för flickor och pojkar i de lägre årskurserna jämfört med kvinnor och män. Något som är oroande är den tydliga negativa trenden från år 2012 för grupperna flickor och pojkar andra året på gymnasiet samt flickor årskurs 8. Även om självskattningsdata kan vara påverkad av mörkertal indikerar samtidigt andra variabler på en minskad tillit till vuxna samt ökad generell stress och oro bland barn och unga.

PÅ VÄG MOT ETT PLUSENERGILÄN. MINST 80 PROCENT AV DEN TOTALA ENERGIANVÄNDNINGEN I KRONOBERGS LÄN KOMMER ÅR 2025 FRÅN FÖRNYBARA KÄLLOR.

Energianvändningen ska enligt den regionala utvecklingsstrategin minst komma från 80 procent förnybara källor år 2025. Om de gröna staplarna i figur 11 summeras går det att utläsa att andelen förnybar energi i Kronobergs län var 64 procent 2022. Det är en ökning med 6 procentenhet jämfört med 2021. Mellan 2014 och 2021 ökade andelen förnybara bränslen med totalt 8 procentenheter vilket visar på att 2022 var ett år utöver det vanliga. Mer energi av vindkraft i Kronobergs län 2022 har bidragit till en ökad andel förnybar elproduktion. För att nå målet 2025 behöver statistiken för de kommande tre åren visa på nästan lika stark utveckling som för år 2022. Vid jämförelse med riksgenomsnittet har Kronoberg en högre andel förnybar energi. Andelen förnybara bränslen år 2022 för Sverige uppgick till 48 procent.

FIGUR 11: ANDEL FÖRNYBARA BRÄNSLEN AV DEN TOTALA ENERGIANVÄNDNINGEN, KRONOBERGS LÄN OCH RIKET, ÅR 2014–2022. KÄLLA: SCB (KRE) OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.⁷

Ett sätt att mäta effektivitet av energianvändning är att relatera bruttoregionprodukten (BRP) med konsumtionen av energi. Det ger ett mått på hur mycket energi som behövs till produktionen i Kronobergs län. BRP har ökat i länet under strategiperioden medan energianvändningen har gått ner. Det visar på en stark effektivisering i energianvändningen.

⁷ Bränsletypen biodrivmedel för Kronobergs län var sekretessbelagd för år 2022 i statistiken från SCB. Mängden biodrivmedel år 2022 är därför uppskattningsvis lika stor som år 2021.

INSATSER 2023

Vi lever i en global värld och är sammanflätade i stor utsträckning med vår omvärld. Nya utmaningar för länet under året har följt av krig och oroligheter ute i världen. Grundläggande förutsättningar som eleffekt, ökade kostnader för ex. el, livsmedel, byggmaterial och drivmedel påverkar länets utvecklingsmöjligheter. Det har drabbat vissa branscher hårdare än andra. Det har även drabbat länsinvånarna i olika stor utsträckning beroende på ekonomiska förutsättningar, boendeort och boendeform.

Försvarsfrågorna och kontinuitetsplanering har fortsatt vara prioriterat på alla aktörers agenda efter att Sverige gick in i NATO-processen.

Under 2023 har ett intensivt arbete skett med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi. Dialoger om framtidens Kronoberg 2035 samt vad som behöver ske för att nå dit har genomförts med förtroendevalda på regional och kommunal nivå, tjänstepersoner hos kommuner, region och myndigheter samt civilsamhälle, akademi och näringsliv. Särskilda dialoger med ungdomar har även genomförts. Totalt har ca 590 personer deltagit i dialoger. Dialogerna har haft en jämställd representation (inom spannet 40%-60%). En remissversion av strategin antogs i mars 2024.

Nedan presenteras ett urval av insatser, utöver det löpande utvecklingsarbetet, som har skett under året inom de fyra prioriteringarna i Gröna Kronoberg 2025.

Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Hållbara resor och transporter

- Klimatsmart transportsystem
- Ökad transportkapacitet för effektiva och klimatsmarta transporter till näringslivet
- Stärkt tillgänglighet i Kronoberg och i Sydsverige i stort
- Utveckla flexibla kollektivtrafik- och trafiklösningar i länets glesa miljöer och landsbygder.

Hållbart samhällsbyggande

- Fortsätta att stödja utvecklingen av bredband och digitala servicelösningar
- Definiera en fungerande servicestruktur
- Fler bostäder – utveckla boendemiljöer och öka mervärdet av infrastruktursatser.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

För att stärka klimatsmart transportsystem rullades i slutet av året **nya linjebussar** ut i hela länet. En ny elbussdepå färdigställdes i Växjö. Elbussarna, som ska rulla i Växjö, Älmhult och Alvesta blev dock försenade och väntas komma under 2024. I december startades också ny Krösatågstrafik upp mellan Växjö och Kalmar samt ny stadsbusstrafik i Alvesta. I och med det nya busslinjeavtalet har kostnaderna för busstrafiken minskat väsentligt samtidigt som intäkterna ökar, inte minst till följd av den taxehöjning som genomföres i början av 2024.

För prioriteringen är **trafikförsörjningsprogrammet** (TFP) viktigt. Under 2023 har trafikförsörjningsprogrammet varit i genomförandefas och insatser som genomförs utgår från insatser som specificeras i trafikförsörjningsprogrammet. Region Kronoberg har bl.a. fortsatt arbetet med att förbättra

tillgängligheten till kollektivtrafiken genom att rusta upp större hållplatser i länet. Region Kronoberg har ett samverkansarbete tillsammans med Region Kalmar och Region Blekinge kring att öka tillgängligheten av regional kollektivtrafik i sydöstra Sverige. Under 2023 beslutade Regionstyrelsen i Kronoberg (och motsvarande i Region Kalmar län) om Krösatåg på sträckan Växjö – Emmaboda.

Region Kronoberg påbörjade under hösten projektet **Byresan** för att förbättra förutsättningarna för hållbar mobilitet och attraktiva livsmiljöer utanför staden som är tillgängliga för alla. Projektet ska öka kunskapen om och förståelsen för bygdevägar, enskilda vägar och bygator. Test av användning och återanvändning av vägar ska ske i Ljungby och Tingsryds kommun. Övriga partners är Länsstyrelsen i Kronobergs län, Trafikverket Region Syd, Riksförbundet för enskilda vägar och VTI (Statens väg- och transportforskningsinstitut).

Region Kronoberg tog under året fram sitt första **cykelbokslut** för 2018–2022. Cykelbokslutet följer upp cykelutvecklingen i Kronoberg, utifrån beslutad cykelplan. Den sammanfattar även medfinansiering (medel från länstransportplanen) av infrastrukturåtgärder på det kommunala vägnätet för att förbättra trafiksäkerhet och miljö. Beteendeförändrande insatser som genomförts under tidsperioden beskrivs också.

Projektet **transporteffektivt Kronoberg** har slutrapporterats under året. Det handlade om att stötta omställning till hållbara arbets- och tjänsteresor för företag, samt besöksresor. Exempel på resultat av projektet är att resor med gång, cykel och kollektivtrafik nästan har fördubblats på de företag som var med i projektet.

BY2030 är en gemensam satsning där Region Kronoberg, och länets kommuner tillsammans med näringsliv, civilsamhälle, kultursektor, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Trafikverket region syd och akademi arbetar för att stärka länets boendeattraktivitet. Under året har fokus varit på projektutveckling och att söka projektfinansiering. Totalt har fem ansökningar lämnats in. En ansökan (Byresan) har blivit beviljad, tre har det blivit avslag på, och en inväntar vi besked kring.

I kommungruppen för **BY2030** har en utbildning kring gestaltad livsmiljö genomförts, i syfte att utbyta och bygga kunskap mindre samhällen kan arbeta för att stärka sin boendeattraktivitet. I kommungruppen pågår också ett utforskande arbete kring "byutvecklingsplaner", som ett verktyg för lokal strategisk och hållbar utveckling.

Inom BY2030 genomförs studentsamarbeten med byggteknik och designinstitutionen på Linneuniversitetet. Exempel på samarbeten under 2023 är: "Vägen till ett attraktivare samhälle med ödehus som resurs", ett gestaltungsförslag för orten Skruv, tillsammans med Lessebo kommun. I Ljungby kommun har två projekt genomförts som fokuserat på utveckling av hembygdsgårdar och orten Lidhult.

Därtill har visionsbilder tagits fram tillsammans med kommunerna och en ny hemsida för BY2030 lanserats; www.by2030.com.

Ett nytt **regionalt serviceprogram** (RSP) för Kronoberg håller på att tas fram, som ser till nuläget och den strategiska utvecklingen framåt för att säkerställa tillgänglighet till kommersiell service i hela länet. Nätverksträffar med lanthandlare har fortsatt under året och Region Kronoberg har tagit över som sammanhållande part för nätverket. Informationsträff har genomförts kring framtagande av kommunala serviceplaner, vilket har lett till att 2 kommuner har tagit fram helt nya planer under året.

Region Kronoberg ger **stöd till kommersiell service** för att utveckla och behålla en tillgänglig service i hela länet. Under 2023 har det getts investeringsbidrag till 7 butiker för satsningar på allt från butiksinredning, effektivare kylsystem, digitala lösningar och solceller. Särskilt driftstöd har betalats ut till 11 butiker som är särskilt små, sårbara och som är enda butiken på sin ort. Servicebidrag har betalats ut till 2 butiker som har haft det extra tufft och där risken var stor att varuförsörjningen skulle försvinna på

orten. Hemsändningsbidrag har betalats ut till 5 av 8 kommuner som har avtal med butiker om hemsändning till personer med behov.

Under 2023 har det största fokuset i arbetet med **digital infrastruktur** (bredband mm) legat på Post och telestyrelsens (PTS) nationella stöd. Region Kronoberg har stöttat kommuner och aktörer i arbetet med att kartlägga relevanta områden att prioritera för utbyggnad. Med stöd av kartläggning och dialog har Regionen prioriterat ett stort antal byggnader i ett antal områden med avsikt att dessa ska ingå i projekterade utbyggnadsprojekt.

Till följd av det gedigna arbetet med regionala prioriteringar blev länets tilldelning under 2023 drygt 87Mkr fördelat på 17 olika utbyggnadsprojekt i 6 av länets kommuner. Detta gör att Kronoberg placerar sig som det tredje högst beviljade länet (efter Östergötland och Värmland) i landet. I och med detta får nu ytterligare nästan tusen byggnader i Kronoberg en fast uppkoppling i närtid. Arbetet påvisar att det ger fruktsamma resultat när region, kommun, stadsnät, energibolag och övriga marknadsaktörer samverkar med en gemensam målbild.

Arbete sker även inom RSS-nätverket (Regionsamverkan Sydsverige) 2023 låg fokus främst på kartläggning, finansieringsdiskussioner och systemanalys.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra aktörer som bidrar till prioriteringen

Projektet **Stationssamhällen Småland: Verkttygslåda för landsbygdsmobilitet** har tagit sikte på att möta utmaningar i relation till minskat bilresande för att nå Agenda 2030-målen samtidigt som tillgänglighet bibehålls. Fokus har legat på mindre tätorter med tågstationer. Den övergripande målsättningen var att projektets resultat skulle underlätta för kommuner att identifiera och implementera hållbara mobilitetslösningar som möter såväl invånares som näringslivets behov i den typen av samhällen. Projektet involverade fem småländska kommuner, varav två i Kronoberg, Alvesta och Lessebo. Projektet resulterade i en verkttygslåda, presenterad som en Wiki-hemsida, som erbjuder en process för nulägesanalys, behovskartläggning, kunskapsuppbyggnad, idégenerering och implementering av mobilitetslösningar. Verkttygslådan är avsedd att underlätta för andra kommuner att självständigt förbättra mobiliteten baserat på lokala behov.

Tingsryd stationsområde byggdes om 2023 och anpassades efter dagens behov, bland annat med tillgänglighetsanpassade påstigningsplatser, väderskydd, pendlarplatser och cykelgarage. Det gjordes även tryggt och trafiksäkert för gång- och cykeltrafikanter och en lättillgänglig och attraktiv samlingsplats för kollektivresenärer. Eftersom Trafikverket såg att upprustningen skulle få många goda effekter, beslutade de sig för att gå in med 75 procent av totalkostnaden för projektet.

ZCI (Zero Carbon Infrastructure-projektet) är ett 4-årigt kunskapsutbytande projekt om ladd och drivmedelinfrastruktur. Länsstyrelsen driver det fyraåriga EU-finansierat projektet med målet att stödja omställningen till fossilbränslefri tank- och laddinfrastruktur. Tillsammans med 9 partner från lika många EU-länder kommer olika aktörer från länet med stöd av Länsstyrelsen att genomföra aktiviteter som leder till huvudmålet.

En plats att vilja leva och bo på

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Skapa ett mer levande offentligt rum som arena för kultur, aktivitet och evenemang

- Stärkta villkor för kulturskapare och konstnärer
- Skapa förutsättningar för kultur och evenemang på mindre orter
- Stärk kultur- och evenemangsbudgeten i länets större arbetsmarknadsregioner.

Skapa förutsättningar för stärkt delaktighet och social sammanhållning

- Möjliggöra en ökad involvering och aktivt medskapande i samhällsutvecklingen
- Stödja föreningslivet för att skapa fler sociala mötesplatser och nyttjande av kultur och friluftsliv.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

När det gäller insatsrapporten så redogörs för några av de insatser som genomförts inom det regionala kulturuppdraget under 2023 av kulturnämnden som har särskild bärning på den regionala utvecklingsstrategins prioritering "en plats att vilja leva och bo på".

Den regionala kulturverksamheten visar en god omställning och återhämtning efter pandemin, men påverkas i hög utsträckning fortsatt av höga el- och bränslekostnader samt inflation. Trots det har arbetet med **Kulturplan Kronoberg 2022–2024** kunnat genomföras enligt plan. Uppföljningen visar också att målet om att den geografiska spridningen av regional kultur i länet ska ligga i nivå med befolkningen återigen uppnås efter pandemin. Kulturorganisationer med regionala uppdrag arbetar i hög utsträckning med ett **uppsökande och mobilt arbetssätt**. Detta leder till att invånarna har möjlighet att uppleva professionell kultur på många olika platser i länet. I uppföljningen av den regionala kulturverksamheten inom kultursamverkansmodellen samt studieförbunden mäts hur stor andel av de regionala kulturaktiviteterna i länet som arrangerats utanför Växjö kommun. Spridningen minskade från 55% år 2019 till 50% år 2021 för att sedan 2022 vara uppe på 55 % igen. 2023 års siffra redovisas i samband med kulturnämndens uppföljningsrapport i juni.

Inom kulturfrågorna har **samverkan inom Regionsamverkan Sydsverige** (RSS) stärkts ytterligare. Statens kulturråd anslår sedan 2023 permanent 1,8 mkr årligen till Sydsverige för att utveckla samarbetet mellan Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län, Region Kronoberg och Region Skåne. Utöver gemensamma insatser kopplat till kulturens återstart fortsätter arbetet genom beredningsgrupper där länen gemensamt bedriver **utvecklingsarbete inom flertalet konst- och kulturområden**: professionell dans, bild och form, filmkultur, bibliotek, litteratur, slöjd, kulturarv samt kulturella och kreativa branscher. Utvecklingsarbetet har haft ett stort nationellt genomslag och har även bidragit till en strukturförändring och utökat regionalt mandat inom den nationella kultursamverkansmodellen samt utökat statsbidrag för att stärka sydsvenska utvecklingsinsatser på kulturområdet. Under 2023 har det bland annat anordnats ett sydsvenskt kulturpolitiskt toppmöte och gemensamma insatser under det nationella kulturpolitiska konventet Folk och kultur.

Region Kronobergs arbete inom **kultur i länet** strävar efter att främja varje enskild persons rätt till kulturell välfärd – med särskilt fokus på barn och unga. Under den nuvarande perioden för kulturplanen, 2022–2024, har det övergripande målet varit en hållbar återstart efter pandemin. Detta arbete görs i samverkan med kommunerna i länet, det professionella kulturlivet och civilsamhället. Dialog, samarbete och uppföljning sker även med Kulturrådet, samt berörda myndigheter och organisationer inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Under 2023 har det skett ett arbete för att **stärka samarbetet mellan kulturområdet och besöksnäring** för att nå fler målgrupper. Samarbetet är en förstudie kring vidare utveckling av Sagobygden⁸. Förstudien syftar till att lägga grunden för ett längre destinationsutvecklingsprojekt – för att få fler människor från olika delar av världen att upptäcka det lokala immateriella kulturarvet.

Scensommar Kronoberg är ett exempel på hur kultur och evenemang har stärkts på mindre orter. Syftet är att sprida högkvalitativ scenkonst på okonventionella platser i hela länet under sommaren. En långsiktig överenskommelse finns mellan Region Kronoberg och länets kommuner och insatsen projektleds av Växjö kommun. Under året genomfördes arrangemang på 51 olika spelplatser i länet med 70 föreställningstillfällen, samtliga med fri entré.

Arbete kring att ge **barn och unga likvärdig tillgång till kultur i skolan** fortgår, ett praktiskt resultat är etablerande av ny kunskapsnod på Kulturparken Småland i samverkan med Mot nya höjder. För att utveckla samarbetet mellan besöksnäring och kultur har bland annat insatser gjorts kring berättande och Sagobygden.

Flera insatser har genomförts för att **stärka villkoren för professionella kulturskapare och konstnärer** i Kronoberg. De regionala kulturorganisationerna utgör ofta en viktig uppdragsgivare och kulturnämnden ställer krav på goda arbetsvillkor och avtalsenliga ersättningar. Kulturskapare och konstnärer är vanligtvis frilansare, småföretagare eller så kallade "kombinatörer" och samverkan sker inom regionala utvecklingsavdelningen för att stärka kunskapen om de kulturella och kreativa branscherna inom det regionala företagsfrämjande systemet. Under 2023 var litteraturuppdraget, **Litteratur i Kronoberg** som startades upp 2022 till viss del fortfarande i ett uppstartsskede. Genom nätverk skapas samverkan i olika former som till exempel Skrivyta Syd som är ett konstnärligt utvecklingsprogram för författare.

För att möjliggöra en ökad involvering och aktivt medskapande i samhällsutvecklingen är olika stipendier viktiga. Region Kronoberg delar årligen ut **arbetsstipendier** till kulturskapare i länet. 2023 delades 5 arbetsstipendier ut på 60 000 kr och två ungdomsstipendier på 20 000 kr. Stipendierna syftade till att uppmuntra betydelsefullt arbete inom olika konstnärliga områden såsom litteratur, musik, sång, bild och form, teater, dans, film, fotokonst och digitala medier.

Temat för Region Kronobergs årliga **folkhälsostipendium 2023** var att uppmärksamma ideella föreningar, organisationer och institutioner som uppmuntrar till arbete med fysisk aktivitet bland äldre. 11 nomineringar kom in och tre av dessa fick få pris för sina prestationer.

Sedan några år tillbaka pågår arbetet med att utveckla en **samverkansmodell med civilsamhället**. Inom ramen för uppdraget har ett projektstöd med inriktning folkhälsa, Tillsammans för hälsa, formats i samverkan med föreningar och organisationer från civilsamhället. Samverkan sker även inom nätverket VäV Kronoberg tillsammans (se mer nedan).

Ett gemensamt utredningsarbete om **organisering av vandringsleder** har genomförts gemensamt i Kronoberg och Kalmar län. Den kommer resultera i en plan för hur arbetet med leder ska organiseras, finansieras och genomföras. Insatserna har koordinerats även med Jönköpings län i syfte att med tiden arbeta gemensamt i Småland med ledutveckling för friluftslivet, landsbygdsutveckling, besöksnäring, folkhälsa och kulturutveckling. Det pågår även ett projekt via medel från Tillväxtverket, **vandringsleders status i Kronoberg** som leds av Destination Småland. Syftet är att utveckla fysisk infrastruktur på tre leder för att bland annat öka friluftsvärden i skogen och allmänhetens kunskaper och upplevelser av skogen.

⁸ Sagobygden är ett utflyktsmål med 60 besöksplatser runt om i länet. Flertalet platser finns det sägenskåp med berättelser som förr vandrade från mun till mun i bygderna, som besökaren kan ta del av.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra aktörer som bidrar till prioriteringen

Linnéuniversitetet är en formell partner i **New European Bauhaus** som är en tvärvetenskaplig mötesplats för att tillsammans mellan olika sorters aktörer forma framtida hållbara och inkluderande livsmiljöer. Genom att skära över discipliner och ha ett brett deltagande, vill man underlätta och styra omvandlingen av våra samhällen med fokus på tre värden: Hållbarhet, estetik, och inkludering. Förutom att skapa en plattform för experimentering, stödjer initiativet positiv förändring också genom att ge tillgång till EU-finansiering för vackra, hållbara och inkluderande projekt.

Länets kommuner har en central roll vad gäller kulturell välfärd och en aktiv fritid för länets invånare och besökare, tex. i form av kulturskolor, bibliotek, föreningsstöd samt lokaler och mötesplatser för kultur, idrott och evenemang. Flera av länets kommuner genomför återkommande arrangemang, som tex. **"kulturnätter" och festivaler**, vilket bidrar till att skapa ett mer levande offentligt rum som arena för kultur, aktivitet och evenemang.

Länets **studieförbund** bedriver utifrån sina olika profiler en bred folkbildningsverksamhet som inkluderar många invånare och som bidrar till att skapa förutsättningar för stärkt delaktighet och social sammanhållning. Parallellt med pandemin så har studieförbunden gjort en stor omställning både vad gäller folkbildning kopplat till digital delaktighet men också insatser kopplade till flyktingmottagande och integrations- och språkfrämjande insatser. Mot bakgrund av nya villkor och förändringar på nationell nivå pågår en omstrukturering av studieförbunden och ett studieförbund har under året aviserat avveckling.

Att **stärka friluftslivet** samordnas av Länsstyrelsen utifrån de tio nationella målen för friluftsliv. Med friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. Det finns ett regionalt nätverk som samordnas av Länsstyrelsen med en bred representation av regionala aktörer och möjlighet för aktörer som vill genomföra satsningar utifrån friluftsmålen att ansöka om flera olika stöd. Länsstyrelsen genomförde 2023 liksom 2022 en särskild satsning på barn och unga då de erbjöd årskurs 3 – 6 en friluftsdag tillsammans med naturvägledare. Samtliga möjliga dagar fullteknades snabbt. Dagen genomfördes i ett naturområde nära skolan. Fyrtio klasser, 886 elever, upplevde naturen under hösten och vintern. Dagen, som planerades ihop med lärarna, bestod av matlagning, fågelskådning, eldning och tältuppsättning. Fyra filmer om allemansrätten och om friluftslivets betydelse för hälsan har även tagits fram. Länsstyrelsen har samverkat och stöttat ABF Kronoberg, arbetarnas bildningsförbund i arbetet med filmerna som vänder sig till personer med annan bakgrund och nyanlända. På en månad hade de visats över 600 gånger.

Musikhjälpen, 144 timmars direktsänd radio och tv från Växjö under en vecka i december 2023. Det blev rekord i antal engagemang och näst högsta summan insamlat hittills. Musikhjälpen bidrog till att sätta Växjö och Kronoberg på kartan nationellt men var också ett stort gratis evenemang och social mötesplats för invånare i alla åldrar i länet.

VÄV – Kronoberg tillsammans är en länsöverskridande samverkansplattform för civilsamhället, kommunerna, länsstyrelsen och regionen. Nätverket syftar till att främja och verka för civilsamhällets förutsättningar att aktivt bedriva verksamhet inom mottagande och etablering av asylsökande och nyanlända. Nätverket är också en plattform för samtal och samverkan mellan civilsamhället och offentliga organisationer. Arbetet 2023 har fokuserat på att skapa en hållbar struktur för nätverket och utvidga dess roll till att även bli en plattform för dialog och samverkan mellan det offentliga och civilsamhället.

Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Främja entreprenörskap och tillväxtviljan

- Stärka det regionala och lokala näringslivsklimatet
- Stöd entreprenörskap och nyföretagande för ett breddat näringsliv genom fler service- och tjänsteföretag.

Stärk innovationsgraden i näringsliv och offentlig sektor

- Stärk företagens koppling till de globala värdekedjorna
- Stärk företagens och offentlig sektors digitaliseringsgrad
- Stärk företagens och offentlig sektors gröna omställning
- Utveckla regionens styrkeområden inom näringslivet
- Stärk sociala innovationer och skapa nya samt flexibla lösningar på välfärdstjänster.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Business Region Kronoberg (BRK) utgörs av näringslivsansvariga i länets kommuner samt samordningsfunktion från Region Kronoberg och syftar till att driva ett strategiskt och samordnat arbete för hållbar lokal och regional näringslivsutveckling. Under 2023 har BRK arbetat med fokusområdena kompetensförsörjning och starta/etablera/utveckla. Projektmedel har beviljats till projektet REIS (se nedan) som ger möjlighet för regionen och kommunerna att gemensamt jobba aktivt med export och etableringsfrågan under flera år. Kommunchefsnätverket har tagit fram en uppdragsbeskrivning för BRK som ger tydlighet och struktur för arbetet.

Region Kronoberg har sedan några år tillbaka en **smart specialiseringsstrategi (S3)**. Den ska bl.a. bidra till att utveckla regionens styrkeområden inom näringslivet. Sedan 2021 finns en samverkan mellan regionerna inom Småland och Öarna (Jönköping, Kronoberg, Kalmar och Gotland) som har fortsatt under året. En gemensam transformationsanalys inom S3 har tagits fram och presenterats. Parallellt med detta har ett större gemensamt projekt med fokus på fem gemensamma utvecklingsområden planerats. Ansökan om finansiering från ERUF och regionernas 1:1-anslag har lämnats in i december 2023. Därutöver har ett antal andra aktörer i regionen tagit flera initiativ som knyter an till strategins prioriteringar.

Ett specialiseringsområde i smart specialiseringsstrategin är skog och trä. Under året har arbetet med genomförandet av den **regionala skogsstrategin** och **trästrategin** fortsatt. Under 2023 har nya målgrupper nåtts och involverats. Samverkan för arbete med samhällsutmaningar har skapats inom skogligt mångbruk, kompetensförsörjning, friluftsliv, naturvård, träproduktutveckling och bioenergi.

Exportsamverkan i Kronoberg (RES) har pågått i olika former under flera år. Under 2023 har frågor om hur de senaste årens internationella händelser påverkat företagens internationella arbete varit högaktuella. I Kronoberg har det inte tidigare bedrivits något samlat strategiskt regionalt arbete för investeringsfrämjande insatser. Under 2023 har ett arbete genomförts inom BRK som innebär att det under tre år ska bedrivas ett **främjande arbete inom export, investering och etablering** i Kronobergs län. Projektet, kopplar till ovannämnda RES. Det innebär att projektet bl.a. ska nå fler företag med tillväxtpotential, ha ett samlat erbjudande som är tillgängligt för företagen, erbjuda tjänster som svarar på företagets behov och utveckla det regionala främjandearbetet inom investering och etablering.

Företagsstöd erbjuds av Region Kronoberg i form av **utvecklingscheckar, mikrostöd, affärsutvecklingscheckar** och **Konsulttimmen**. Utvecklingscheckar och mikrostöd avser stöd till konsultinsatser med företagsutvecklande karaktär för att stärka företagen för framtiden och finansieras med regionala 1:1-medel. Affärsutvecklingscheckar erbjuds på uppdrag och med finansiering av Tillväxtverket under 2023 och var konsultcheckar för insatser i företagen inom områdena digitalisering, internationalisering och hållbar omställning. Företagsstöden hanteras av Region Kronoberg i samarbete med Almi Företagspartner Kronoberg AB. Under 2023 beviljades 52 företag konsultcheckar för insatser som ska stärka deras konkurrenskraft. 183 småföretag i länet har beviljats timmar genom Konsulttimmen (62% av företagen drivs av kvinnor, 14 % drivs av utrikes födda och 6 % av unga).

Under året har projektet **Hållbar besöksnäring i spåret av pandemin** avslutats. Genom ett ökat besökarintresse bland svenska turister antas besöksnäringen bli starkare och mer motståndskraftig. Det skapar en bättre balans mellan svenska och utländska gäster och inte minst öppnar det för ett mer hållbart resande. Destination Småland har genomfört tre nationella kampanjer.

Verklighetslabbet i Kronoberg arbetar för att bidra till insatspunkten stärk sociala innovationer och skapa nya samt flexibla lösningar på välfärdstjänster genom att verka för mer användardriven innovation. Under 2023 har labbet utöver utbildningar och workshops haft några arbeten av mer djupgående och utforskande karaktär. Exempelvis ett utvecklingsarbete med Barnkliniken. Där genomfördes ett utforskande arbete kring vilka behov ineliggande barn och föräldrar har och hur kliniken kan utforma sitt arbete för att möta behoven. Innovationspraktik som bjuder in till utbyte mellan olika delar av offentlig sektor och näringslivet har också genomförts. Nio personer och nio praktikplatser deltog i praktiken.

Inom området **innovation och företagande** utförs en stor del av det operativa arbetet i länet av de tre bolag som Region Kronoberg äger helt eller delvis: ALMI Företagspartner Kronoberg AB, AB Destination Småland och Företagsfabriken i Kronoberg AB. Utöver detta genomförs en del av det regionala utvecklingsarbetet genom Coompanion, Enterprise Europe Network samt Ung Företagsamhet som får driftsfinansiering av Region Kronoberg. Därutöver har Region Kronoberg under 2023 finansierat verksamheten vid NyföretagarCentrum med 500 000 kr.

ALMI Kronoberg hade 2023 en utlåning på 54 lån (64 lån 2022) och den beviljade lånevolymen uppgick till 52 MSEK (38 MSEK 2022), varav 1 MSEK i "gröna lån". Större fokus på finansiering i kombination med nya förutsättningar på marknaden där Almi mer framstår som ett attraktivt alternativ för finansiella lösningar, har bidragit till stora ökningen. Bolaget har under 2023 träffat 452 (344) unika kunder och totalt sett påbörjat 944 leveranser. Insatserna rör främst hållbarhet, ekonomi & lönsamhet, innovation, internationalisering och tillväxtprogram för etablerade företag samt finansiering. Härtill har bolaget också arbetat med utvecklingscheckar och omställningscheckar som ett led i att bistå länets företag med viss finansiering. Almi Kronoberg har även drivit flera omfattande näringslivsprojekt - Hållbar omställning och Framgångshubben, vilka alla avslutas under året.

ALMI Kronoberg beviljades under 2023 nya projektmedel för de kommande tre åren och ska med dessa medel driva projektet **"Smart Utveckling"** i samarbete med Almibolagen i Jönköping, Kalmar och på Gotland. Syftet med projektet är att skapa ökad konkurrenskraft genom att utveckla företagens förmåga inom organisations-, produkt-, samt processförnyelse. Majoriteten av insatserna i projektet var gruppinsatser i kombination med individuell rådgivning. Grupper som genomförts under året har bland annat haft följande tema: Få grepp om din ekonomi, innovation, organisationsutveckling, hur blir man en attraktiv arbetsgivare samt Almi Inspira - en inspiration och ledarutveckling för kvinnor i ledande positioner. Året avslutades med ett event där ca 120 unika företag deltog med syfte av att inspirera till förnyelse samt ge information om projektet. Av de företag som deltog i projektaktiviteterna drivs 55% av en kvinna.

Företagsfabriken i Kronoberg AB är länets gemensamma inkubator som samägs av Region Kronoberg, Växjö Kommun och Linnaeus University Development AB. Bolaget har under 2023 haft förstamöten med 14 idébärare/företag (31 företag 2022) av dessa 14 har inget företag erbjudits plats i inkubatorprogrammet under 2023 (1 företag 2022) och 4 företag har erbjudits vidareutveckling i så kallad förinkubation (7 företag 2022) för att senare kunna antas i inkubatorprogrammet. Av de 14 idébärare var 86% från Växjö och 14% övriga länet. Under året har Företagsfabriken försökt att marknadsföra inkubatorn i hela Kronobergs län och därigenom attrahera inflöde av affärsidéer från hela länet.

5 företag har under 2023 gjort exit (8 företag 2022), 3 av dessa fortsätter att utvecklas utanför inkubatorn och 2 har valt att likvidera företaget. Det har tillkommit 4 nya företag i inkubatorn (9 företag 2022). Företagen i inkubationsprocessen har eller hade sitt säte i tre olika kommuner i länet med följande fördelning: Växjö 87,5 %, Alvesta 6,25 % och Älmhult 6,25 %. Av de 16 olika företag som under hela året funnits i inkubatorprocessen leds 13 av män och 3 av kvinnor. 2 företag leds av en person med utländsk härkomst. Bland de företag som genomfört förstamöten är 76 procent män, 24 procent av dem kvinnor och 38 procent är utlandsfödda.

I samarbete med Blekinge Business Incubator och Kalmar Science Park har Företagsfabriken startat ett ängelinvesterarbolag (privata investerare som ofta stödjer små företag i tidiga skeden), Kick Capital AB, där 35 regionala investerare tillsammans med statliga Saminvest har avsatt medel som skall användas som s.k. försåddsinvesteringar gentemot inkubatorföretagen hos de 3 inkubatorerna genom konvertibellån. Från Företagsfabrikens program erhöll 2 företag en första investering från Kick Capital under 2023.

AB Destination Småland har uppdraget att stärka besöksnäringen i Kronoberg och därigenom bidra till nyföretagande och entreprenörskap för ett breddat näringsliv. Det görs genom marknadsföring och utveckling. Utvecklingsarbetet sker inom tre utvecklingsområden design, mat och natur. På Smålandsnivå/Visit Sweden är det Natur, kultur (inkl. design) och mat. Marknadsföring görs med fokus på dessa utvecklingsområden samt på fyra strategiskt utvalda marknader; Sverige, Tyskland, Nederländerna och Danmark. Under 2023 hade de internationella marknaderna fullt ut återhämtat sig och arbetet intensifierades parallellt där i samarbete med övriga Småland på Tyskland och med Sydsverige på Nederländerna och Danmark. En gemensam nämnare var ett större fokus på hållbarhet i linje med strategin. Projekt som bedrivits under året är SVIR (Stärkt värdskap mot internationellt reseled) som syftar till att dels utbilda företag för att bättre förstå samarbetet med internationella researrangörer, dels marknadsföra Kronoberg mot reseledet. Samt HIBISAP (Hållbar inhemsk besöksnäring i spåren av pandemin) som syftar till att skapa en balanserad mix av internationella och nationella besökare som leder till en ökad återhämtningsförmåga och tillväxt. Dessa projekt avslutades under 2023 med bra resultat.

Energisystemet har blivit en aktuell fråga, och med tydligare koppling mellan el, värme, transport och industri som ställer krav på en samhällsplanering med helhetssyn. För att möta behovet och skapa resurser för insatser och samverkan har det under 2023 bedrivits ett projektutvecklingsarbete tillsammans med Region Kalmar, Energikontor Syd samt länsstyrelserna i Kronoberg och Kalmar län. Syftet är bl.a. att utveckla energiförsörjningen i länet genom arbete med t.ex. effektprognoser, småskalig energiproduktion och energigemenskaper. I förarbetet har det skapats en samverkansplattform med aktuella aktörer.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra som bidrar till prioriteringen

DigIT Hub Sweden – europeisk digital innovationshubb. Med fokus på områdena smart tillverkning och lösningar för smarta städer och samhällen hjälper DigIT Hub små och medelstora företag och den offentliga sektorn i södra Sverige (Skåne, Blekinge och Kronoberg) att digitalisera och ta del av nyetablerat nätverk av europeiska innovationshubbar. De erbjuder en plats där de, och med stödsatser

från våra partners, kan experimentera och utveckla nya digitala tekniker och lösningar. Vad gäller: teknisk expertis, digitala testmiljöer, nya arbetssätt, samarbeten och kontakter, finansiering och investeringsmöjligheter. Projektet som startade i december 2022 och har inledningsvis finansiering på tre år men de europeiska digitala innovationshubbarna (EDIH) ingår i EU:s långtidsbudget fram till 2027. Växjö Linnæus Science Park har rollen som ansvarig för projektkoordinering i Kronoberg.

Visual LIFT arbetar för att främja visualisering genom att ge kostnadsfritt stöd så att företag kan ligga i teknisk framkant. Det är ett samarbetsprojekt som riktar sig till små och medelstora företag i östra Mellansverige och Småland där Linneaus Science Park är en av noderna.

Ledarskap och entreprenörskap i Småland drevs av Linnéuniversitetet under 6 år. Arenan har byggt på samverkar mellan akademi och näringsliv, i linje med regionernas önskan om innovation, kompetensförsörjning, livslångt lärande och hållbar tillväxt. Under 2023, efter projektet har bland annat en modell för förnyelsedrivande ledarskap "Smålandsmodellen" presenterats.

Under 2023 har ett hållbarhetsnätverk i länet startat på initiativ från Fossilfritt Sverige. Sydsvenska Handelskammaren har varit sammankallande och syftet är att göra hela **skogens värdekedja fossilfri**, från skog till färdig produkt. Nätverket samlar en stor rad kommersiella aktörer som skogsbolag, åkerier och terminaler till offentliga organisationer.

Fler företag blir cirkulära. Ett exempel på företag i länet vars affärsidé bygger dels på återbruksmaterial men som också tillverkar nya saker av rest- och spillmaterial är företaget Re: play. De skapar lärmaterial till förskolor. Materialet kommer från olika industriföretag och som av olika anledningar skulle ha slängts.

Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Skapa bättre förutsättningar för en god och jämlik hälsa

- Goda uppväxtvillkor hos barn och unga och motverka studieavhopp
- Främja psykisk hälsa
- Främja goda levnadsvanor med särskilt fokus på mat och fysisk aktivitet.

Skapa bättre förutsättningar för matchning på arbetsmarknaden

- Stärk individens omställningsförmåga
- Stärk utlandsföddas ställning på arbetsmarknaden och i samhället
- Främja tillgången till talanger och högtbildade
- Främja informerade studie- och yrkesval för ett livslångt lärande.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Konkret insats för att främja goda uppväxtvillkor är att Region Kronoberg i samverkan med samtliga länets kommuner, polismyndigheten och LNU arbetat vidare med **Kronobarnsmodellen**. Beslut har fattats i länets ledningsgrupp att alla kommuners legitimerade elevhälsopersonal ska ha tillgång till barnets plan, Messenger och säkra digitala möten i Link. Det möjliggör att fler steg kan tas i arbetet med att göra barnets plan digital vilket Kronoberg är först i Sverige med och därför vann Cambio Cosmic Awards 2023. Under 2023 har Kronobarnsmodellen införts inom hälso- och sjukvård, bland annat genom att familjeombud på avdelningarna utbildats som resurspersoner för modellen. Införandet av Kronobarnsmodellen går framåt i samtliga kommuner och Region Kronoberg och vi tar även fram certifiering för idéburen sektor. Kronobarnsmodellen utgör ett gott exempel för god nära vård både gentemot SKR, Skolverket och Socialstyrelsen med flera.

För att öka fysisk aktivitet och förbättrade matvanor och främja hälsa generellt började **riktade hälsosamtal** erbjudas från 2022. Under 2023 har cirka 28% av länets listade 50-åringar deltagit på ett riktat hälsosamtal. Hälsokurvan, som är en nationell modell för riktade hälsosamtal, har införts på 25 av länets vårdcentraler. **MAT** genomfördes med tre delar; MAT i Växjö (Växjö kommun ansvarig, en kunskapsdel (Region Kronoberg ansvarig) och en matrunda i länet (Länsstyrelsen ansvarig). Seminarieprogrammet hade temat: Det komplexa matsystemet.

Kompetensförsörjningsarbetet i Kronobergs län vägleds av **kompetensförsörjningsstrategin** med tillhörande handlingsplan. Pågående handlingsplan (8.0) beslutades hösten 2023 och bygger på aktiviteter baserade på Region Kronobergs nationella uppdrag. **Kompetensforum Kronoberg** är en viktig samarbetsarena inom arbetet med kompetensförsörjning och för att driva arbetet med strategin. Forumet har under 2023 haft två särskilda prioriteringar: främja informerade studie- och yrkesval och stärka individens omställningsförmåga.

Rapporten **Alla vill ha en grön omställning – men vem skall göra jobbet?** Framtida kompetensbehov kopplat till energiomställning och elektrifiering i Kronoberg publicerades under året. Rapporten togs fram i samverkan med Energikontoret Sydost och Unionen och lyfter kompetensbehoven kopplat till energiomställning och elektrifiering i Kronoberg. Förutom kopplingen till företagets konkurrenskraft och regionens arbetsmarknad blir det tydligt i rapporten att kompetensförsörjningsfrågan även kopplar an till våra möjligheter att genomföra klimatomställningen med energiomställning och elektrifiering i Kronobergs län. Rapporten har lagt en grund för en samverkan mellan bland annat Region Kronoberg, Energikontoret

Sydost, Unionen, Linnéuniversitetet, Yrkeshögskolaanordnare och ett antal företag tillhörande energibranschen i syfte att regionalt jobba med utmaningarna kopplat till de uttalade kompetensförsörjningsbehoven. Grupperingen har bl.a. initierat en ansökan till en YH-utbildning till elkonstruktör.

Inom **Business Region Kronoberg (BRK)** är kompetensförsörjning ett viktigt ben för att stärka matchningen på arbetsmarknaden. BRK har bland annat påbörjat samordningen av ett regionalt deltagande i rekryteringsmässan **Emigration Expo 2024**, med syfte att rekrytera kvalificerad personal till bland annat hälso- och sjukvård och industrin. Rekryteringsmässan vänder sig i först hand till holländare som är intresserade av en flytt till Sverige. Deltagande parter i mässan från Kronoberg är Region Kronoberg (arbetsgivare), Ljungby kommun, Tingsryds kommun, Växjö kommun och ett antal industriföretag från dessa kommuner.

Utöver BRK och kompetensforum ingår Region Kronoberg även i andra branschspecifika arenor. Detta för att kunna stötta dessa branscher i att analysera behovet regionalt/lokalt, få fram utbildningar som motsvarar branschens krav på kompetens och för att öka intresset för att arbeta i branschen. Det kommer samlad bidra till bättre matchning på arbetsmarknaden. **Industriforum Kronoberg** är ett av flera sådana forum som under 2023 arbetat med bland annat lokala samtal i länets kommuner, projektinitiering och behovet av korta flexibla utbildningar. Lokala samtal handlar framförallt om företagets behov av lokal eller regionala insatser för att tillgodose deras kompetensförsörjningsbehov.

Under 2023 har samverkan på utbildningssidan fokuserat på **planering och dimensioneringen av gymnasial** utbildning. Nätverken Vuxenutbildning i Kronoberg, förvaltningschefs- och rektorsnätverket har fortsatt arbetat med att gemensamt kommunicera det samlade utbildningsutbudet i länet samt att gemensamt hantera uppdraget. Detta är nära samordnat med uppdraget att fastställa länets kompetensförsörjningsbehov på kort och lång sikt. Huvudmännen för Komvux har även fortsatt att **utveckla lärcentrum** i länets kommuner. En annan viktig del av arbete har fokuserat på samverkan inom validering, utifrån kraven på kommunerna. Region Kronoberg har under året beviljats medel från Tillväxtverket. Projektet **Valideringsstruktur i Kronoberg** syftar till att utveckla effektiva strukturer för validering på regional nivå. Målgrupperna i projektet är huvudmän inom Komvux och arbetsgivare inom industrin.

För att **främja informerade studie- och yrkesval** pågår flera satsningar. Under 2023 har en kartläggning om arbetet med informerade studie- och yrkesval samt en förstudie om lärarkompetensen inom STEM-ämnena (Science, Technology, Engineering and Mathematics) genomförts. Detta för att få en tydligare bild om vad vi erbjuder Kronobergaren runt om i länet och hur vi ska kunna bidra i arbetet för en likvärdig skola, oavsett vart i länet individen bor.

Region Kronoberg har exempelvis under året arbetat vidare med **Mot nya höjder** i ordinarie verksamhet. Syftet med Mot nya höjder är framförallt att öka intresset för STEM och vänder sig till lärare och elever i årskurs 4–9. Varje termin är cirka 2500–3000 elever och ett hundratal lärare anmälda och tar del av de kunskapshöjande insatser som erbjuds i konceptet. Makerbussen är ett populärt inslag som varje termin blir fullbokad. På grund av detta har Mot nya höjder valt att varje termin fokusera extra på en specifik kommun, där alla elever i årskurs fem har fått besök av bussen. Under 2023 besöktes alla årskurs fem i Tingsryds och Lessebos kommun. Totalt sett besöker Makerbussen cirka 60 klasser per termin i hela Kronobergs län. Mot nya höjder samarbetar dessutom med flera aktörer i länet. Idag finns det 6 så kallade **Science Center noder** som Mot nya höjder har avtal med, ett regionalt nätverk av platser för upptäckande, utforskande och utveckling. Klasser som är anmälda i Mot nya höjder kan besöka dessa kostnadsfritt (inkl. bussen dit):

- Vetenskapshuset i Markaryd
- EPIC i Växjö
- Huseby Bruk i Alvesta
- VeraS science center i Ljungby (under uppbyggnad)

- IKEA museum i Älmhult
- Kulturparken Småland i Växjö (ny nod från 2023)
- Makerbussen: Region Kronobergs mobila nod.

Yrkesdagen 2023 genomfördes två dagar i oktober. Totalt var det 6600 besökare, länets samtliga elever från årskurs 8 och 9 besökte evenemanget för att uppleva och inspireras av olika yrken genom att testa på olika aktiviteter, få veta mer om olika branscher och utbildningar. Totalt kunde de ta del av 88 yrken, 47 utställare och 17 gymnasieskolor. Runt 650 vårdnadshavare tog sig till Teatertorget och Konserthuset för att få veta mer om sina barns yrkes- och studieval. Det erbjöds även föreläsningar för vårdnadshavarna om framtidsyrken och tips inför gymnasievalet. Det skickades även ut 100 yrkeslådor till förskolor. Yrkesdagen är en viktig insats för att främja framtidstro hos elever och bidrar till att elever kan göra ett väl informerat gymnasieval.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra som bidrar till prioriteringen

Länsstyrelsen hade 2023 i uppdrag att **stödja implementeringen av folkhälsopolitiken**. De genomförde flera kompetenshöjande insatser under året för att bl.a. främja ungdomars psykiska hälsa. Effekten är ex. en ökad kunskap hos yrkesverksamma och förtroendevalda om ungdomars behov. Inom samma uppdrag har Länsstyrelsen även genomfört dialoger med länets kommuner för att kartlägga förutsättningarna för länets folkhälsoarbete. Kartläggningen visar bland annat; att kunskapsnivån om folkhälsa, folkhälsoarbete och folkhälsopolitik skiljer sig åt mellan kommunerna, att det i dagsläget saknas forum för samsyn och samverkan (t.ex. nätverk) samt att det finns flera utmaningar kopplat till både extern och intern struktur och styrning av folkhälsofrågorna.

Länsstyrelsen samordnar utifrån **Strategisk regional överenskommelse – mottagande, etablering och integration i arbets- och samhällsliv (SÖK)** Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Kronoberg, Linnéuniversitetet och Migrationsverket. Länets kommuner samt samordningsförbunden Varend och Sunnerbo ingår också. Under 2023 togs beslut om att SÖK:ens målgrupp ska utökas för att möjliggöra insatser för individer som inte längre har status som nyanländ. I Kronoberg finns idag ett större antal utrikesfödda, som står utanför arbets- och samhällsliv, men där majoriteten av dessa inte längre klassas som nyanlända och har därför inte rymts inom den tidigare definitionen av målgrupp. Under 2023 beslutades även om riktade satsningar, enligt SÖK:ens delmål, för att stärka civilsamhällets förutsättningar inom integrationsområdet samt att främja samverkansdialogen mellan civilsamhället och offentliga organisationer.

Arbetsamverkan Kronoberg (ASK) samlar genom sitt samverkansavtal offentliga aktörer inom arbetsmarknadsfrågor – länets kommuner, Region Kronoberg, Samordningsförbunden, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket. Det övergripande målet är att minska arbetslösheten i länet genom samverkan mellan de olika myndigheterna. Under 2023 har insatserna främst varit ett länsövergripande projekt som riktats till flyktingar enligt massflyktsdirektivet (ukrainare) samt förberedelser av ett projekt som riktar sig till unga som varken arbetar eller studerar.

Smart Start-Graduate Trainee är en satsning som Sydsvenska Handelskammaren ansvarar för sedan några år tillbaka. Många företag i regionen, speciellt de med färre än 250 anställda sliter med att knyta till sig högre kompetens. Traineeprogrammet riktar sig till nyexaminerade universitetsstudenter oavsett inriktning, bransch och lärosäte som vill starta och bygga en karriär i regionen. Företaget anställer traineen under ett års tid samtidigt som personen delar i ett utbildningsprogram i Smart Stars regi. Totalt har 22 företag och ett 35 trainees varit med i programmet. Från och med 1 januari, 2024 är satsningen fortsatt delfinansierad men i en annan tappning då programmet har varit lyckosamt. Just nu har Smart Start Trainee 17st traineeannonser ute, men bara 4 av dem är i Kronoberg.

Digitala veckan är ett event som Digitri tillsammans med sina huvudpartners Region Kronoberg, Näringslivet i Västman kommun, Kalmar Science Park, Linnaeus University och Västman kommun genomförde hösten 2023. Temat för digitala veckan är "Kompetensförsörjning inom Tech" och dagarna består av bland annat inspirationsföreläsningar och seminarier med experter och företagsledare. Under veckan utses också året IT-kvinna. Syftet med utmärkelsen är att synliggöra och visa kvinnliga förebilder samt inspirera fler till en tech-relaterad karriär.

Flera kompetensutvecklingsinsatser i länet drivs av **Campus Ljungby**, som håller på att utvecklas till en viktig nod för kompetensutveckling i den västra länsdelen. Under 2023 påbörjades bland annat arbetet med framtagande av en projektansökan som ska fokusera på strategisk kompetensförsörjning inom industrin kopplat till Smart specialiseringsstrategin.

Förutsättningar framåt

Skeenden i en global kontext påverkar utvecklingen i Sverige och i Kronobergs län. Bästa sättet att förhålla sig till detta är att vara väl insatta i trenderna som sker omkring oss. Ju mer medvetna vi är om det som sker omkring oss och har beredskap utifrån den kunskapen desto bättre förutsättningar har vi att vara med och styra utvecklingen. Det kommer i sin tur påverka hur väl vi kan nå målen i Gröna Kronoberg 2025.

Planeringsförutsättningarna är svåra just nu. Vi är mitt uppe i en lågkonjunktur samtidigt som det pågår ett krig i Europa och geopolitiska spänningar i världen. Kriget i Ukraina och Mellanöstern och dess konsekvenser har överskuggat de flesta andra frågor senaste året och kommer att så göra framöver. Parlamentariska val som i ex. USA kan också få stora konsekvenser inte bara globalt utan även för vårt län.

Vi har under de senaste åren prövats i vår beredskap och utifrån säkerhetsläget i världen kommer vi även fortsatt göra det. Nya frågor har hamnat i fokus. Hur påverkar ett förstärkt försvar och medlemskapet i NATO Kronobergs läns utveckling? Den dystra ekonomiska utvecklingen kommer att prägla tiden framöver. Ser vi en ljusning eller inte, och hur påverkas Kronoberg jämfört med andra delar av landet? Den akuta kompetensbristen; kommer Kronoberg klara att konkurrera med andra delar av landet och globalt? Är vi därmed tillräckligt innovativa och proaktiva i våra idéer för att behålla och dra till oss rätt kompetenser? Användningen av AI-tekniken förväntas fortsätta att öka, kommer våra företag och offentlig sektor lyckas balansera fördelar och nackdelar? Det är några av flera frågor man kan ställa sig.

Trots allt som händer i vår omvärld är det viktigt vi fortsätter satsa på regional och lokal utveckling, inte bara daglig drift och akuta situationer. Att länets aktörer fortsatt håller blicken högt och har fokus på vart vi ska – mot målen i Gröna Kronoberg 2025!

I detta avsnitt presenteras planeringsförutsättningar, mindre trender och saker vi ser är på gång framåt. De händelser som har valts ut och som redovisas i den här rapporten är de vi ser har en hög påverkan på kort sikt och som är brådskande att agera på.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 2025–2027

Hur ser målutvecklingen inom området ut? (RUS-målen)

Vilka omvärldshändelser kan komma att påverka arbetet 2025-2027 (Ex: konjunktur, lagändringar)

Vad behöver Region Kronoberg prioritera 2025-2027?

Ämnesövergripande händelser som påverkar samtliga områden

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- ☐ **World economic forums rapport Global risk report 2024⁹** har rankat de största riskerna på kort sikt (2 år) för världsekonomin vilket även påverkar Kronoberg. De 10 riskerna de ser är:
 - Informationsbrist och desinformation
 - Händelser av extremväder
 - Samhällelig polarisering
 - Cybersäkerhet
 - Mellanstatlig väpnad konflikt
 - Brist på ekonomiska möjligheter
 - Inflation
 - Ofrivillig migration
 - Ekonomisk svacka
 - Föreningar
- ☐ **AI-tekniken utvecklas snabbt** och finns i allt högre grad runt omkring oss. AR (förstärkt verklighet där personen kan få en direktsänd betraktelse av en fysisk miljö som förstärks med sinnesintryck som ex. ljud, video eller grafik) är också på gång att få genomslag. Utvecklingen går därmed snabbt åt att bli mer digifysisk. De privata och offentliga aktörer som är snabba på att dra nytta av fördelar samtidigt som de ser till säkerhetsaspekter kommer gynnas.
- ☐ **Rysslands krig i Ukraina** innebär inte bara att vi har krig i Europa och en humanitär katastrof i Ukraina. Det ger även många negativa effekter i Sverige som får bäring på hela samhället och våra fyra prioriteringar i Regionala utvecklingsstrategin. Säkerhetsläget i vår del av världen har förändrats, och utöver oro för krig påverkar det samhället på flera sätt. Försvars- och säkerhetsfrågorna och kontinuitetsplanering kommer fortsatt att vara prioriterat på alla aktörers

⁹ Global risk report 2024

agendor. Länets export och import har påverkats och kommer fortsatt att påverkas så länge kriget pågår med effekter som ex. höga priser på livsmedel. Att det nu även genomförs attacker mot internationell sjöfart i Röda havet kommer innebära ökade kostnader och längre tid för varor att transporteras. Sammanfattningsvis har geopolitiska utvecklingen i världen bidragit till ett sämre ekonomiskt klimat, lågkonjunktur och ökad osäkerhet. Följdeckter beskrivs mer under respektive prioritering.

- ☐ **NATO-inträdet** kommer påverka alla sakområden inom regional utveckling. Ett större fokus är redan idag på nationell beredskap, samhällets robusthet, samhällets/individens ansvar, hur förbereder sig näringslivet för kris – vad ska man tillverka, kompetens till försvaret, samverkansavtal osv.
- ☐ 9 juni 2024 är det **EU-val** som kan få stor påverkan på vilka frågor som EU kommer fokusera på framåt vilket i sin tur kommer påverka Kronobergs utveckling.
- ☐ Mars 2025 presenteras medlemsstaternas utvärdering av strukturfonder 2021 – 2027 och under 2026 presenteras slutsatser från halvtidsutvärdering av sammanhållningspolitiken. Under den tiden kommer också rapporter och samråd med avgörande betydelse för både **Sammanhållningspolitiken och inriktningen för EU:s kommande långtidsbudget**. Dessa blir ingångsvärden för förhandlingarna om EU:s nästa långtidsbudget 2028–2035. De kan även påverka pågående programperiod, inkluderat våra strukturfonder och Interreg-program, om målvärden i halvtid på programperiod 2021–2027 inte möts. Nuvarande diskussioner kring Sammanhållningspolitikens framtid berör frågor kopplat till effektivitet, innovations- och konkurrenskraft, grön omställning, sammanhållning samt motståndskraft.

Sammanhållningspolitiken är ett av de viktigaste verktygen för förverkligande av regional utveckling. Det handlar inte bara om ekonomiska medel utan också om arbetssättet kopplat till medlen. Alternativet till sammanhållningspolitiken kan vara den modell som lanserades i form av "Faciliteten för återhämtning och resiliens" som började användas 2021. För att få stöd från faciliteten lämnade EU-länderna in nationella återhämtnings- och resiliensplaner där de beskrev vilka reformer och investeringar de ville göra fram till slutet av 2026. Dessa planer togs fram av regeringen utan inkludering av annan nivå, men detta arbetssätt har lyfts fram som ett effektivt sätt att få ut medel.

Förslag på en **mer centraliserad hantering av EU medel i Sverige** har nyligen presenterats av regeringens utredning om hantering av EU-medel. Utredningen föreslår att antalet regionala program med finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden bör minska under kommande programperiod samt att de regionala strukturfondspartnerskapen inte längre ska prioritera bland regional- och socialfondsansökningar. Detta innebär att svenska regioner förlorar inflytande över medel som är betydelsefulla för det regionala utvecklingsarbetet.

- ☐ Förutsättningarna för regionalt utvecklingskapital kan förändras framöver. I ett litet län som Kronoberg, med relativt låg tilldelning av 1:1-medel, och som avsätter små egna resurser för regional utveckling, får detta större konsekvenser än för vissa andra län. Länets aktörer kan framåt behöva **söka andra finansieringskällor och nya samarbetspartners** än de vi huvudsakligen arbetat mot.
- ☐ Vid lågkonjunktur har länets aktörer **sämre förutsättningar** att engagera sig i det regionala utvecklingsarbetet. Inte minst kommunerna har svårt att avsätta utvecklingsresurser då kärnuppdragen utsätts för stora påfrestningar. Det kan framåt innebära att det blir svårare att driva regionala frågor tillsammans i den utsträckning som krävs.

- Det pågår en **översyn av den nationella landsbygdspolitiken**. Målsättningen är en ny proposition 2026. Parallellt med detta förbereder regeringskansliet direktiv till en **utredning om den regionala utvecklingspolitiken**, som också ska innefatta landsbygdspolitiken. Den regionala utvecklingspolitiken har inte utretts i sin helhet sedan 1999 och den senaste propositionen om regional utvecklingspolitik är från år 2000. Vi vet inte hur det kan komma att påverka ex. fördelning av uppdrag mellan regionerna och länsstyrelserna.
- Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar förändrades för några år sedan från att ha fokus på regional tillväxt till regional utveckling. Nu pågår även ett arbete för att **förändra förordning (2017:583)** om regionalt tillväxtarbete till regional utveckling.
- **Mellanregionala samverkansplattformar får en allt större betydelse** särskilt för små regioner, som Kronoberg, ta stöd i samverkan med andra regioner. Samverkan inom regionsamverkan Sydsverige (RSS) är en samverkansplattform som har fått en allt större betydelse i tider med stora samhällsutmaningar. Samverkan inom NUTS2-området (indelning av Sverige för att i befolkningsstorlek motsvara andra regioner inom EU) är en annan indelning där aktörerna arbetar mer strategiskt tillsammans. Småland och Öarna som Kronoberg tillhör arbetar ex. ihop inom smart specialisering av näringslivet, för att "låna" storlek av varandra och bli starkare tillsammans.
- **Samhällskontrakt under omvandling** – kommer det offentliga klarar av sin del av samhällskontraktet (trygghet och livskvalitet för alla). Fler och mer komplexa uppdrag åläggs kommuner och regioner samtidigt som personella och ekonomiska resurser minskar, vilket utmanar samhällskontraktets hållbarhet. Kan arbetet med ett nytt samhällskontrakt leda till nya former för hur det offentliga samverkar med medborgare, föreningsliv, näringsliv och forskning?
- **Tuffare att vara ekonomiskt och socialt utsatt**. Större skillnader i livsvillkor innebär att hela samhället utsätts för slitningar i form av ökat kriminalitet, färre gemensamma värderingar, lägre tillit, ökad ohälsa och att ansvaret och engagemanget för samhällets gemensamma risker att minska. Ökande skillnader i livsvillkor mellan människor kan också innebära att kommuner och regioner kan få svårare att klara av sitt uppdrag, exempelvis att skapa en likvärdig skola med hög kvalitet för alla. **Demokratin utmanas** också då trenden går åt större skillnader mellan hur många som röstar i socioekonomiskt starka och svaga områden, och att unga röstar i mindre utsträckning.
- 2023 års rapportering om **statlig närvaro och service**¹⁰ visar att antalet statliga arbetsställen, som redan är lågt i Kronobergs län, har minskat från 54 till 49 de senaste fem åren. Frånvaron av statens servicecenter, särskilt Arbetsförmedlingen, har lyfts som ett problem av kommunerna. Flera av de små kommunerna i länet rapporterar att de får gå in och göra delar av Arbetsförmedlingens uppgifter, trots att de inte har medel för det. Det finns dock tendenser som visar på att fler lokala överenskommelser på kommunal nivå kommer tas fram mellan AF och kommunerna om olika målgrupper framåt. Den statliga servicenivån är särskilt låg i kommunerna Uppvidinge, Tingsryd och Markaryd där inte ens 10 procent av befolkningen når Arbetsförmedlingen eller servicecenter inom 40 minuters resa med kollektivtrafik.

Statliga arbetstillfällen är en förutsättning för att människor med en hög utbildningsnivå ska vilja bosätta sig i länet. Kronoberg ligger långt under genomsnittet när det gäller andel statligt sysselsatta, som är 16 av 1000 invånare i länet och 26 av 1000 nationellt.

¹⁰ Kartläggning av statlig närvaro och service 2023

Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- ☐ Det sker **kraftiga kostnadsökningar** inom många områden, ex drivmedel, el, infrastruktur och byggmaterial. Det får stora konsekvenser för bl.a. kollektivtrafik, utbyggnad av infrastruktur som t.ex. cykelvägar och fastigheter. Kostnadsökningar gör att det finns en risk för sänkt ambition inom omställningsarbetet. Skattereduktionen inom biogas har även tagits bort som drabbar länstrafiken med extrakostnad motsvarande 8–10 mnkr per år. Närmaste åren kommer det krävas nedskärningar i trafikutbudet inom kollektivtrafiken. Det i sin tur kan få stora följder för människors möjligheter att bo och leva i länet, framför allt för unga och samhällsgrupper utan bil. I sin tur kommer det påverka näringslivet och arbetsmarknadsregionernas möjligheter att utvecklas. Det förändrade resmönstret sen några år tillbaka gör även att planering och prioritering påverkas.
- ☐ Det finns en trend i att bredda den **traditionella infrastrukturplaneringen till en transportplanering**, vilket ökar förutsättningarna för att skapa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning.
- ☐ Bygget av tunneln vid **Fehmarn Bält pågår** och planeras vara klar 2029. Den fasta förbindelsen mellan Danmark och Tyskland kommer att halvera restiden mellan Malmö och Hamburg från 6 till 3 timmar och göra att Kronoberg kommer närmre kontinenten. Utredningar pågår om hur det kan påverka Kronoberg.
- ☐ Sverige kommer behöva **rusta upp både vägar och järnvägar** för att möta Natos krav på att kunna transportera trupper och utrustning genom Sverige. Framför allt är det väst-östlig riktning som kommer behöva förstärkas. I februari 2024 presenterades att EU kommer medfinansiera (54 miljoner euro) en satsning på fem platser för att underlätta den militära rörligheten. En av satsningarna är E4:an utanför Ljungby.
- ☐ Under 2023 initierade Trafikverket en utredning gällande "Kapacitetsanalys för södra Sveriges järnvägssystem". För att möta behov av **förstärkt kapacitet på sträckan Hässleholm – Alvesta** har utredningen studerat olika sträckningsalternativ, där det behöver göras strategiska vägval i en eventuell planeringsprocess framöver. Utredningen kommer att vara klar under 2024 och kommer att vara av betydelse för framtagandet av nationell plan för perioden 2026–2037.
- ☐ **Sydosttriangeln – Territoriell strategi för hållbar urban utveckling i sydöstra Sverige** utarbetas inom ramen för en utlysning för framtagande av "Territoriella Strategier för Hållbar Urban Utveckling" inom det Nationella Regionalfondsprogrammet. Det handlar om att bättre integrera sydöstra Sveriges (Karlskrona, Kalmar och Växjö) arbetsmarknadsregioner och därmed öka livskvaliteten samt skapa ökad nationell konkurrenskraft. Om ansökan beviljas under 2024 får vi framåt se hur det kan stärka länet samt påverka regionala prioriteringar och andra delar av länet som inte berörs av ansökan.
- ☐ **Regional fysisk planering.** Under senare år har betydelsen av att stärka det fysiska planeringsperspektivet i det regionala tillväxtarbetet ökat. Syftet är att tydliggöra hur geografin påverkar tillväxten och använda planering som ett verktyg för att samordna olika beslutsnivåer och politikområden. Det kan innebära förstärkning av kopplingen mellan kommunal översiktsplanering, bostadsförsörjning, regionalt tillväxtarbete och kollektivtrafik- och infrastrukturplanering. Region Halland och Region Skåne arbetar med regional fysisk planering utifrån PBL, och flera andra län arbetar med olika former av strukturbildsarbete.

- Det är stort fokus på genomförande av politikerområdet **Gestaltad livsmiljö**. Enkelt kan man säga att det handlar om en helhetssyn på utformningen av våra livsmiljöer; platserna där vi bor, arbetar och lever våra liv. Eftersom begreppet berör många sakområden är samarbete mellan olika kompetenser en grundförutsättning. Regeringen har i politikens utformning tagit fasta på detta och föreslår därför en mängd samarbeten på nationell, regional och lokal nivå. Såväl offentliga aktörer och näringslivet som vetenskapen och civilsamhället har här viktiga roller och ansvar. Det finns enligt regeringen fyra aktörer som är extra viktiga i arbetet med att skapa den helhetssyn som behövs för ett framgångsrikt arbete. Dessa är Boverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes och Statens konstråd.
- Europeiska rådet beslutade 2023 om en reglering som innebär strängare utsläppskrav för koldioxidutsläpp för nya bilar och lätta lastbilar, som en del i att uppnå klimatneutralitet år 2045. I praktiken så innebär det ett **förbud mot att sälja nytilverdade diesel och bensinbilar från år 2035**. Vi behöver se över hur länet kan förbereda sig för detta när det gäller fortsatt utveckling av laddinfrastruktur och elförsörjning osv.
- Andelen **el-bilar** ökar stadigt i länet men från en låg nivå, och med stora inomregionala skillnader där elbilar hittills framför allt är vanligt i de större kommunerna i länet. Även andra förnybara drivmedel ökar kraftigt. Vätgas ökar exempelvis inom tunga fordon.

Antalet offentliga **laddstolpar** för elbilar har också ökat stadigt i länet, och det bedöms att detta är en trend som kommer fortsätta. Under 2023 antog det Europeiska rådet det nya regelverket Alternative Fuels Infrastructure Regulation (AFIR). Tingsryd, Uppvidinge och Älmhult når inte dagens miniminivåer utifrån AFIR. Det är oklart om det är ett kommunalt uppdrag att se till att det finns offentliga laddstolpar eller om det är upp till privata aktörer.

- Lågkonjunkturen innebär ett tufft ekonomiskt läge framöver, framför allt för de mindre kommunerna i länet. Det kan komma att påverka möjligheten att bo och verka i hela länet då service som t.ex. skolor och äldreboenden i större utsträckning kan komma att centraliseras inom kommunerna. **Klyftor mellan centralort kontra de mindre orterna och landsbygd** kan därmed komma att öka. Eventuell försämrad service, minskat utbud av aktiviteter och verksamheter innebär också ökad risk för att boendeattraktivitet påverkas negativt och att vårt näringsliv får ännu svårare att rekrytera arbetskraft som också vill bo och stanna i länet.
- **Obemannade utlämningsställen/butiker**. Inom kommersiell service finns utmaningar att som liten företagare driva en mindre lanthandel på ett företagsmässigt sätt. Intresset för helt eller delvis obemannade butiker växer därför i Kronoberg. Det har under 2023 öppnats helt obemannade eller semiobemannade butiker bland annat i Uppvidinge och Ljungby kommun. Flera mindre dagligvarubutiker på landsbygden funderar på satsningar i digital teknik för att kunna behålla service på orten. Semiobemannad butik bidrar till att öka tillgänglighet och öppettider utanför bemannade tider. Även att vara mer flexibel med personal där obemannad teknik gör att det går att ha öppet även om det skulle vara personalbrist.
- **Digitalt utanförskap** ökar i samhället i stort. Många system som byggs upp förutsätter t.ex. digital vana, uppkoppling, teknik osv. Det går t.ex. inte att betala räkningar om man inte har svenskt konto eller bankID.

En plats att vilja leva och bo på

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- ☐ Kultur, idrott och folkbildning tillhör de sektorer som drabbades hårdast av restriktionerna under pandemin och som fortsatt befinner sig i en komplex återhämtningsperiod. Återstarten pågår och många insatser genomförs men återuppbyggnaden tar tid. Sektorerna måste nu med utgångspunkt i ett redan tufft ekonomiskt utgångsläge möta nya utmaningar med ökande kostnader för bland annat transporter och energi. Organisationer inom kultur och idrott har ofta stora och resurskrävande lokaler och mycket turnerande verksamhet för att nå målen om breddat deltagande i kulturlivet och en god geografisk spridning. De senaste årens kriser har inneburit att bufferten för att hantera kraftigt ökade kostnader saknas. Samtidigt behöver sektorerna ha handlingsutrymme för att möta snabba förändringar i denna nya tillvaro; som nya publikmönster, digital verksamhetsutveckling, nya former för att skapa intäkter, upphovsrättsliga frågor och internationalisering. Lokaler som inte är ändamålsenliga är också en stor fråga för framtiden. Det finns **behov av fortsatta insatser för att mildra konsekvenserna och säkerställa rimliga förutsättningar för kultur, folkbildning och idrott i länet.**
- ☐ På nationell nivå pågår reformarbete som kan komma att påverka både det regionala och det kommunala kulturuppdraget på sikt. Utredningen av kultursamverkansmodellen har presenterats under 2023 och är remitterad. En utredning av folkbildningen blir klar under våren 2024 men flera reformåtgärder inom folkbildningen genomförs redan.
- ☐ Samspelet mellan **ekonomiska förutsättningar** på kommunal, regional och nationell nivå har central betydelse för kulturell välfärd och konstnärlig produktion och utveckling i hela landet. Det offentliga står inför ekonomiska prioriteringar på alla nivåer, vilket kan komma att påverka förutsättningarna för kulturområdet på sikt.
- ☐ Frågan om **konstnärlig frihet och konstens och kulturens roll kopplat till yttrandefrihet och demokrati** har fått, och kommer troligtvis fortsatt att få, ett ökat fokus i samhällsdebatten. Den kulturpolitiska principen om armlängds avstånd är under omförhandling. Hur kan konst och kultur bidra till att Sverige fortsatt är ett öppet samhälle som främjar yttrandefrihet, delaktighet och demokrati? Vad är fri kultur och var går gränsen för hur politisk styrning kan påverka konstnärlig frihet? Utöver principen om armlängds avstånd kommer även nya frågor kring kulturens roll i kris- och beredskapsarbetet och en robust region.
- ☐ En konsekvens av pandemin är ett **minskat ideellt engagemang**. Då både kultur- och idrottsområdet i hög utsträckning är beroende av ideellt engagemang, till exempel inom arrangörsledet, finns risker för långsiktiga konsekvenser med negativ påverkan på evenemangsutbud och föreningslivets möjligheter till att skapa mötesplatser i länet.
- ☐ **Ökad involvering av civilsamhällesaktörer i det regionala utvecklingsarbetet.** Storskaliga samhällsförändringar krävs för att samhället ska klara av att ställa om till en framtid som präglas av social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Det tillsammans med andra nämnda utmaningar ovan kräver en bred samverkan mellan en rad samhällsaktörer. Att utveckla samverkan med civilsamhället kommer att spela en allt större roll för att skapa lösningar på komplexa samhällsutmaningar.

Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- **Förutsättningarna är tuffa för näringslivet i Kronoberg** i inledningen av 2024, efter att klarat sig rätt väl under 2023. Såväl hushåll som företag vittnar om en pessimistisk syn på ekonomin framåt, arbetslösheten har ökat och spås öka under närmaste åren. Vi ser att den höga inflationen drivs av ökande energipriser men även stigande priser på livsmedel och varor. Inflationen har även drivit upp räntorna, och då hushållens inkomster inte hunnit med inflationstakten genererar detta lägre realinkomster. Detta driver ner efterfrågan ytterligare och märks i konjunktürkänsliga branscher som småhusföretag, möbelindustrin och sällanköpshandeln. 2023 gjorde nybyggnationerna ett kraftigt fall som ser ut att fortsätta även under 2024. Kronoberg som exportregion påverkas även i stor utsträckning av den allt svagare konjunkturen i Europa.

Större fokus nationellt på säkerhet och självförsörjning innebär även mindre fokus på kostnadseffektivitet och att det blir svårare för företagen att utnyttja skalfördelar. Säkerhet och motståndskraft prioriterats framför ökad köpkraft. Det är samtidigt viktigt att belysa att nya möjligheter kan uppstå genom t.ex. en hemflytt av produktionen av vissa komponenter. Det kan även ge en ny skjuts till den gröna omställningen då tuffa tider kan leda till att den cirkulära ekonomin hamnar högre upp på agendan.

2023 var ett bra år för besöksnäringen då den svaga kronan ledde till fler utländska turister. Detta antas fortsätta. Inom besöksnäringen upplevs ett ökat intresse för naturturism, friluftaktiviteter och det finns bl.a. ett ökat intresse för leder, både vandringsleder och cykeldito. Långsiktigt kan klimatförändringarna förändra resmönster och kundbeteenden, vilket på olika sätt påverkar företagen inom besöksnäringen.

- **Energiförsörjningen**, Elbristen lyfts av många i många sammanhang som en viktig faktor för näringslivets utveckling framåt. Det är framför allt kapacitetsbrist i elnätet som hindrar expanderings i företag och som kan bromsa omställningen till eldriven trafik.

Tyskland gjorde 2023 sig av med sitt beroende av rysk gas och det har skett en del andra satsningar i Europa som ger en viss trygghet inför närmaste årens elpris i vårt närområde. Men det är fortsatt prisskillnad mellan norra och södra Sverige genom indelningen i fyra prisområden som skapar snedvriden konkurrens mellan landets företag. Elprisområdesindelningarna gör även att inflationen och en räntehöjning får större effekt i södra Sverige än i norra vilket vi ser exempelvis på huspriserna. Oklart vad som händer med elprisområdena, om ex. elprisområde 4 kan komma att slås ihop med dagens elprisområde 3.

EU:s mål är att förnybara källor ska utgöra 40 procent av energiproduktionen år 2030, en höjning från tidigare mål om 32,5 procent. Stora satsningar har skett senaste åren och mycket är på gång vad gäller vindkraft och solcellsparkar i länet.

- Regeringen beslutade i slutet av 2023 om en **ny strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft**. Denna fokuserar till skillnad från tidigare inte enbart på export utan inkluderar även handel, investeringar och stärkt global konkurrenskraft. Den nationella strategin understryker behovet av ett ökat strategiskt arbete mot export och investering, med bakgrund mot Sveriges del av världshandeln minskar. För Region Kronoberg, som är en exportintensiv region, är strategin ett starkt stöd till det pågående och framtida arbetet

med det regionala projektet REIS Kronoberg, med fokus på både export, investering och etablering i regionen.

- Det förväntas bli **ett ökat fokus på beredskap och försvar** inom näringslivet närmaste åren, hur kan näringslivet i Kronoberg vara på tå och få del av investeringar genom NATO-medlemskapet? EU kommer även presentera en industriell strategi som stakar ut en färdriktning för att öka försvarsproduktionskapaciteten i Europa. Ett internationellt arbete pågår även kring att planera för att stötta Ukraina vid en återuppbyggnad, **Rebuild Ukraine**. Företag inom infrastruktur, bygg och energi kommer behövas. Det är branscher där Kronoberg har mycket expertis.
- EU-kommissionens har tagit fram en **Green Deal Industrial Plan** (Industriplanen för den gröna given). Målet att stötta gröna företag inom EU och snabba på omställningen till en klimatneutral industri. Det är en motplan till USA:s och Kinas subventioner inom grön teknik och industri. Målet är att stötta gröna företag inom EU och snabba på omställningen till en klimatneutral industri. Planen, som innehåller flera initiativ och förslag, är en del av EU:s större ambition att bli den första klimatneutrala kontinenten till 2050. Planen utgörs av fyra olika områden som lägger grunden till framtida lagförslag. De fyra pelarna är:
 - Förenklade regelverk för att snabba på den gröna omställningen
 - Snabbare tillgång till finansiering
 - Ökad kompetens
 - Öppen handel
- I början av 2024 presenterades **Livsmedelsberedskap för en ny tid** (SOU 2024:8) med flera förslag för att stärka livsmedelsberedskapen. Förslagen handlar bland annat om kommuners ansvar, den enskildes ansvar, beredskapslagring och skydd av jordbruksmark. Utredningen föreslår bl.a. en ny lag om livsmedelsberedskap där beredskapslagring inom jordbruksområdet ingår.
- Under 2023 har en utredning pågått om en **ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation**. Förslaget innebär att tre nya myndigheter skulle inrättas; vetenskapsmyndigheten, myndigheten för strategisk forskning och innovationsmyndigheten. Den föreslår samtidigt att de nuvarande myndigheterna Formas, Forte, Vetenskapsrådet och Vinnova ska avvecklas och att den externa forskningsfinansieringen vid Energimyndigheten ska upphöra. Det återstår att se vad förslaget leder fram till och hur det eventuellt kan få påverkan på länets utvecklingsmöjligheter.
- Främjarsystemet är på väg in i stora förändringar pg. tufft ekonomiskt läge. Det pågår ex. **en översyn av ALMI** på nationell nivå som också tittar på eventuella förändringar för den regionala organiseringen. Översynen nationellt av ALMI:s organisation kan komma att ge konsekvenser för utveckling av företagandet i länet.
- EU-kommissionen antog en ny **skogsstrategi** för några år sedan som en del i den Gröna given (Green Deal). Dessa har gett upphov till flera direktiv och förordningar som ska implementeras i svensk lagstiftning. Regeringen har tillsatt en skogsutredning som bl.a. ska hantera dessa frågor. Dessa kommer på olika sätt att påverka skogen och skogsnäringen i Kronoberg och det är viktigt att vi deltar med inspel utifrån regionalt utvecklingsperspektiv för Kronoberg. Europas virkesmarknad har kraftigt påverkats av Rysslands krig och snabb inflation. Detta kommer påverka bioenergi, trä- och byggindustri samt öka incitamenten att använda fler trädslag och återanvända trä. Styrgruppen inom Skåne Blekinge Småland South Sweden har berett ett policydokument och tillskapat en rapportörsgrupp som användas för att snabbt lämna synpunkter på förslag inom skog i EU men även nationellt.

- Det är fortsatt ett ökat fokus på **användardriven innovation**. En stark trend, både nationellt och internationellt, är ett ökat fokus på inkludering av invånare i utvecklingen av vår välfärd. Detta innebär en ökad förväntan på offentliga aktörer att skapa en större öppenhet och en aktiv involvering i alla de välfärdstjänster som erbjuds. Frågor kring civilsamhälle och dess involvering i olika samhällsfrågor har uppmärksammats de senaste åren och vi ser en ökad uppmärksamhet i frågan på både nationell och regional nivå. Detta är en del i att organisationer även ställer om till att arbeta mer utforskande. För att hänga med som företag och organisation är det idag viktigt att ständigt ompröva och förnya sina affärsmodeller.

Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- Arbetslösheten fortsätter stiga förhållandevis snabbt och Smålandsregionen är även den enda regionen i Sverige där tjänsteföretagen planerar att minska sin personalstyrka i närtid¹¹. Förväntningarna är att återhämtningen tar fart under 2025 men det kommer ta tid innan köpkraften är tillbaka. I en regional prognos av Nordea är det på kort sikt fortsatt tungt för exempelvis byggbranschen i Småland där arbetslösheten ökar och efterfrågan minskar men att en viss lättnad kan komma framöver. Industrin signalerar minskad sysselsättning och arbetskraftsbristen är lägre än normalt vilket bland annat beror på lägre antal exportordrar.

Tendensen är att arbetslösheten bland **utsatta grupper på arbetsmarknaden**, framförallt bland ungdomar och utlandsfödda ökar mest. Det kommer behövas mer omställningsstöd för vuxna då kompetensglappet ökar. Enligt SCB är matchningsgapet även större i Kronoberg än riksgenomsnittet. Det kommer framåt vara viktigt att vara extra lyhörd för att justera riktade insatser för att lotsa arbetssökande rätt på arbetsmarknaden och att matcha till jobb. Arbetslöshet påverkar utanförskap och folkhälsan och risken är att offentlig sektor i ekonomiskt tuffa tider inte prioriterar förebyggande verksamhet och stödstrukturer.

- Matchningsproblematiken innebär att det är brist på personal inom de flesta branscher samtidigt som det finns arbetslöshet. **Bristen på arbetskraft kommer att öka** och bli än mer omfattande såväl inom offentlig sektor som i näringslivet. Samtidigt som det blir allt tuffare att konkurrera mellan branscher ökar också konkurrensen mellan olika delar av landet. Norrlandsregionerna går bra och deras kompetensbehov utmanar övriga Sverige som Kronoberg.

Efterfrågan på arbetskraft inom ex. civilt försvar är ett område, där såväl myndigheter, kommuner som regioner behöver utökade personalresurser. Den statliga satsningen på ett utbyggt försvar kräver enligt försvarsmakten 108 000 fler anställda fram till 2030, vilket motsvarar cirka 64 procent av den ökade arbetskraften. Det beräknas ex. att 5000 nya jobb kommer skapas närmaste åren i Blekinge inom försvar och marintekniska branschen¹². Inom el och energiomställningen är det också stor brist på utbildad personal. Det är tydligt att det kommer att krävas stora förändringar för att klara kompetensbristen. AI-revolutionen tros samtidigt på sikt minska antalet arbetstillfällen inom främst transporter och tillverkningsindustrin där denna teknik framför allt kan effektivisera bland tjänstepersoner.

- Regeringen kommer under hösten 2024 att ta fram en **STEM-strategi** (Science, technology, engineering and mathematics) för att öka kompetenserna inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. Behovet av personal med kunskap inom STEM-ämnena är stort i Kronoberg och omfattar flera branscher ex. industrin, IT, hälso- och sjukvården, skog och trä samt energibranschen. En nationell satsning inom STEM kan möjliggöra ökade matchningsmöjligheter på arbetsmarknaden på både kort och lång sikt.
- **Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning.** Arbetsmarknadens behov kommer få större betydelse vid planering och dimensionering av utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux). Kommunerna ska samverka genom avtal

¹¹ Nordea Regionala utsikter: <https://docs.nordeamarkets.com/EconomicOutlook/regionala-utsikter-01-2024/?page=1>

¹² <https://sverigesradio.se/artikel/jagar-personal-till-5000-marina-jobb>

med minst två andra kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett primärt samverkansområde. Det ska vara möjligt att fritt söka till de yrkesutbildningar inom Komvux som erbjuds i det primära samverkansområde som den sökande är hemmahörande i. Lagändringarna började gälla den 1 juli 2023 men tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas 2025.

- ☐ Utvecklad myndighetssamverkan, **lärcentrum** har påbörjats på 7 orter i länet men för att vidareutbilda personal i den utsträckning som kommer krävas framåt behöver verksamheten byggas ut mycket mer. Den behöver också planeras utifrån stationsnära läge för att öka tillgången och närheten till utbudet samt möjliggöra kopplingen över länsgränser.
- ☐ **Europeiska strategin Hälsa i alla politikområden (HiAP)** har uppdaterats, den betonar vikten av att hälsoaspekter arbetas in i all politik så att den bidrar till folkhälsan och jämlikheten i hälsa, och att samverkan mellan olika sektorer kan påverka hälsans bestämningsfaktorer som utbildning, arbete, fritid, bostad, transporter och miljö. Strategin ger ett stöd för att integrera folkhälsa som perspektiv i andra regionala utvecklingsfrågor framåt. Nationellt har Folkhälsomyndigheten fått tydligare uppdrag att bidra till att genomföra den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken.
- ☐ **Nationell bild över svenska folkhälsoarbetets förutsättningar, behov och strukturer**
Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna har haft i uppdrag att ska stärka det regionala och lokala folkhälsoarbetet och implementeringen av den nationella folkhälsopolitiken under två års tid. I uppdraget har det ingått att kartlägga hur folkhälsoarbetet och förutsättningarna ser ut på lokal och regional nivå. Den nationella bilden beräknas vara klar under första halvåret 2024. Oklart om uppdraget kommer förlängas då Länsstyrelserna inte har fått fortsatt uppdrag om att föra ut den nationella folkhälsopolitiken i länen. Otydlighet från nationella nivån kring resurser och mandat i folkhälsofrågorna på regional nivå ser ut att fortsätta.
- ☐ Kommittén för främjande av fysisk aktivitet har lämnat sitt slutbetänkande **varje rörelse räknas – hur skapar vi ett samhälle som främjar fysisk aktivitet** utifrån uppdraget att kraftsamla och lämna förslag som kan leda till ökad fysisk aktivitet och minska stillasittande i befolkningen. Kommittén konstaterar att det bl.a. saknas en sammanhållen nationell struktur för arbetet med att främja fysisk aktivitet. Den minskande fysiska aktiviteten i befolkningen, inte minst bland barn och unga, har kommit mer på agendan nationellt. Nationella delmål för fysisk aktivitet ska tas fram och folkhälso- och friluftslivspolitiken knyts närmare varandra.
- ☐ Det pågår en utredning om **En trygg uppväxt utan alkohol, tobak och nikotinprodukter – stärkt skydd för unga**. Utredaren ska bl.a. lämna förslag på hur skyddet för barn och unga kan stärkas genom reglering av lustgas och marknadsföringsfrågor kring alkohol, förbud mot langning av tobak och nikotinprodukter samt tobaks- och nikotinfri skoltid. Redovisas under våren 2024. Utredningen kan leda till ett omtag kring tobaks- och nikotinfri skoltid och behov att öka kunskapen bland föräldrar om alla nya nikotinprodukter som kan leda in barn och unga i beroende.
- ☐ Arbetet inom **omställningen till Nära vård** intensifieras allt mer. Området hälsofrämjande- och sjukdomsförebyggande åtgärder är ett prioriterat område och flera insatser planeras och implementeras för närvarande. Genom en prioritering av området fördelas även resurser till arbetet och utöver ett patientperspektiv finns även ett invånarperspektiv med. För att kunna säkra digitala tjänster är digitala anslutningsbarheten viktig.

SUMMERING AV MÅLEN OCH SLUTSATSER – VAD KRÄVS FRAMÅT?

Den regionala utvecklingsstrategin består av två strategiska områden som är kopplade till utmaningar för länet och totalt sju långsiktiga mål. I dagsläget bedömer vi att Kronoberg kommer uppfylla tre av målen fram till år 2025. En summering av utvecklingen för respektive mål presenteras nedan.

Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer

- Jämfört med år 2014 har **inrikes flyttnetto** förbättrats, men den negativa utvecklingen mellan år 2022 och 2023 är oroande. Inrikes flyttnetto har aldrig minskat så mycket mellan två år och fortsätter den trenden under de sista åren av strategiperioden kommer inte målet att nås.
- För första gången under strategiperioden har **utsläppen av koldioxid** ökat jämfört med året innan och utsläppen per invånare var år 2021 2,5 ton. Det finns inget i den historiska utvecklingen av koldioxidutsläppen som tyder på att vi kommer nå målet om 1,5 ton per år och länsinvånare år 2025.

Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital

- **Produktiviteten** har haft en god utveckling under strategiperioden som varit över eller i partiet med riket. Den historiska utvecklingen tyder på att det fortsatt är troligt att Kronobergs län kan uppnå målet att produktiviteten ska öka mer i länet än i riket under strategiperioden.
- Sedan jämförelseåret 2014 har antalet **arbetstillfällen** i Kronobergs län haft en stark tillväxt. Målet att den sysselsatta dagbefolkningen ska öka mer i Kronoberg än riksgenomsnittet exkl. storstadsregionerna under strategiperioden ser ut att kunna uppfyllas. Både sett till den historiska utvecklingen men också de preliminära siffrorna för år 2023.
- Sysselsättningsgraden i Kronobergs län år 2022 var högre jämfört med början av strategiperioden. Det var **fler i arbete** och vi ser samma utveckling för både kvinnor och män. Både den positiva utvecklingen år 2021–2022 och den preliminära sysselsättningsgraden för år 2023 tyder på att Kronoberg kommer nå målet om att sysselsättningsgraden för kvinnor och män ska uppgå till minst 80 procent år 2025.
- Utvecklingen av den vuxna befolkningens **självsfattade hälsa** har totalt sett förbättrats under strategiperioden och könsskillnaden har minskat. Trenden bland barn- och unga går i fel riktning eftersom den självskattade hälsan har försämrats bland alla årskurser. Det är därmed osäkert om trenden kan vändas och att målet om en förbättrad självskattad hälsa kommer uppfylls för samtliga grupper år 2025.
- Utifrån den långsamma ökningen av förnybara källor och den långsamma minskningen av icke förnybara källor bedöms det som osannolikt att Kronoberg kommer att uppnå **plusenergimålet** år 2025. Även om utvecklingen under år 2022 och den pågående utbyggnationen av vindkraftverk är något utöver vad vi har sett tidigare under strategiperioden förväntas det inte räcka.

I den hållbarhetsanalys som genomfördes¹³ för några år sedan för att nå målbilden i den regionala utvecklingsstrategin landade analysen ner i att länets aktörer närmaste åren, ur ett hållbarhetsfokus, behöver lägga **extra fokus på följande 4 områden**:

- ☐ Öka takten i den gröna omställningen
- ☐ Kraftsamla för att höja ungas utbildningsnivå
- ☐ Säkerställa boendeattraktivitet i alla delar av länet
- ☐ Stärka delaktighet och inkludering

¹³ Hållbarhetsanalys: <https://storymaps.arcgis.com/collections/172b79b574ff4f26a8155ad2674d67be?item=1>

Dessa områden är fortfarande högaktuella men nya frågor har också kommit till. Beredskap, upprustning och robusthet, tre ord som vi inte använde så ofta i början av strategiperioden men som är vanligt förekommande idag utifrån flera olika aspekter. Hotbilden har breddats och blivit mer komplex och det säkerhetspolitiska läget har avsevärt försämrats. Det kommer antagligen komma fler uppdrag inom detta område, särskilt sedan Sverige gick in i NATO. För att kunna jobba med andra områden än vi gjort tidigare krävs nya samarbetspartners, nya kompetenser bland oss aktörer och nya finansieringskällor. Samtidigt kommer många aktörer i länet ha ett ansträngt ekonomiskt läge. Det innebär sämre ekonomiska möjligheter att prioritera utvecklingsarbete. Region Kronoberg behöver de närmaste åren ta mer hänsyn till de ekonomiska förutsättningarna som råder i länet vid planering av utvecklingsinsatser. Det kräver att Region Kronoberg arbetar på nya sätt och är modigare ex. att ta ekonomiska risker i större utsträckning. Att vidmakthålla en utvecklingskapacitet i sämre tider är mycket viktig.

Nationellt sker fortsatt stora finansiella satsningar till urbaniserade områden och till Norrland; Kronobergs län har svårt att slå sig fram och bli prioriterat. Flera utredningar och förslag inom den regionala utvecklingspolitiken är på gång. De kan leda till en ökad centralisering och en försvagning av den folkvalda regionala nivån. Detta är frågor som behöver bevakas och mobiliseras kring under närmaste åren. Att stärka länet genom mellanregionala samverkansplattformar har senaste åren blivit viktigare det är dock viktigt att vi är tydliga med Kronobergs behov och viljeinriktningar i denna samverkan.

Vi har även fortsatt stora inomregionala skillnader. Oavsett vilka insatser som prioriteras närmaste åren för att nå den regionala utvecklingsstrategin är det viktigt att beakta inomregionala skillnader och olika behov mellan och inom olika samhällsgrupper. Självklart behöver även insatserna fortsatt vara hållbara ur både miljö, social och ekonomiska aspekter.

Utifrån rapporten fundera gärna i din organisation på frågorna:

- Behöver nya processer startas upp för att de olika målen och insatspunkterna ska nås i Gröna Kronoberg?
- Behöver kontakter utvecklas med någon aktör?
- Finns det målkonflikter och i så fall vilka?

Verktygen i Gröna tråden kan vara ett stöd:

Gröna Kronoberg - Arbetsmetod (regionkronoberg.se)